

НЕЗАЛЕЖНАЯ
ГАЗЕТА

№ 22 (811) 12 чэрвеня 2013

www.nn.by

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў маі 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у серады

Вундэркінд-эканаміст Кірыл Руды

Пяць фактаў пра новага памочніка Лукашэнкі. Старонка 5

«Бэнтлі» належаў мільянеру Арбузаву?

Самая гучная аварыя лета. Старонка 10

Нешчаслівае жыццё Людмілы Пуцінай

Старонка 6.

REUTERS

Палітыка

Шпіён, які шпіёніў невядома на каго

У Віцебску пачынаецца
закрываць суд над Гайдуковым.
Старонка 3.

Цырк

Справа Таццяны Бандарчук

За злоўжыванне паўнамоцтвамі
ёй пагражае да 10 гадоў.
Старонка 4.

Выбар

«Я прафесійны рэвалюцыянер»

Гутарка
з Паўлам Вінаградавым.
Старонка 9.

Гісторыя

Жамойць і Літва

Сапраўдная
гісторыя.
Старонка 13.

Дык падпісвайся!

«Наша Ніва»
з'яўляецца ў кіёсках
у Мінску ў сераду
ад абеда,
у рэгіёнах —
у чацвер. На газету
можна
і падпісацца — глядзі
старонку 2.

Самасейка лажануўся

Старшыня камісіі па міжнародных справах палаты прадстаўнікоў не ведае, што такое АБСЕ.

«Для нас важнае супрацоўніцтва ў розных напрамках, у тым ліку з краінамі Еўрасаюза, з іх арганізацыямі і структурамі і, у прыватнасці, з аддзелам бяспекі Рады Еўропы», — заявіў Мікалай Самасейка журналістам пасля сустрэчы з прадстаўніком АБСЕ па пытаннях свабоды СМІ Дуняй Міятавіч.

Насамрэч АБСЕ — гэта Арганізацыя па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе. Можна было б падумаць, што Самасейка агаварыўся. Але, па-першае, гэты чалавек займаецца ў «палатцы» менавіта пытаннямі міжнароднай

палітыкі, а, па-другое, Самасейку не заспелі знянацку. Інтэрв'ю ў яго ўзялі пасля сустрэчы з Дуняй Міятавіч, мог бы падрыхтавацца.

Такія памылкі прымушаюць увогуле задумацца аб прафесіяналізме дэпутатаў.

Пікантнасці дадае факт, што Самасейка — гэта той самы «абраннік народа», за якога, найхутчэй, галасаваў Лукашэнка. Бо менавіта ён «перамог» па Старавіленскай акрузе, да якой прапісаны кіраўнік дзяржавы. Наўрад ці Лукашэнка аддаў голас за Анатоля Лябедзьку.

Мікалай Самасейка раней быў старшынёй Цэнтральнага суда сталіцы. Таго самага суда, для якога забралі будынак Коласаўскага ліцэя. Таго самага, дзе судзілі ўдзельнікаў акцыі на Кастрычніцкай плошчы.

Мабыць, менавіта за гэта Самасейка атрымаў медаль «За працоўныя заслугі».

Праца дэпутата не вельмі цяжкая. За мінулае скліканне (2008 —

2012) самімі дэпутатамі быў ініцыяваны ўсяго адзін (!) закон — «Аб абыходжанні з жывёламі». Астатнія ж ініцыявалі ці ўрад, ці Лукашэнка.

Дэпутат Аляксандр Зазуля прызнаваўся летась, што ягоны заробак складае 10 мільёнаў рублёў. Пры гэтым дадаў, што цалкам «зарабляе і адрабляе» гэтыя грошы.

У сітуацыі, калі прадстаўнікоў у палату прызначаюць (спіс пераможцаў па акругах журналісты і палітолагі адгадалі яшчэ задоўга да дня галасвання), а не абіраюць, самі дэпутаты не адчуваюць адказнасці за пасаду. Ад таго і здараецца, што АБСЕ — аддзел бяспекі Рады Еўропы. Студэнт б за такое яўна паставілі «незалік», а вось дэпутату Самасейку ані ў знак.

Зміцер Панкавец

Сцісла

Інтэрнэт-гандляроў абавязуць карыстацца касавымі апаратамі

З 16 чэрвеня ўступае ў сілу пастанова Савета міністраў Беларусі, якая пашырае выпадкі абавязковага выкарыстання касавых абсталявання. Пад новыя правілы падпалі і інтэрнэт-крамы. Чэк мусіць выдавацца ў тым ліку і пры дастаўцы тавараў на дом.

Сялянам дазваляць самім біць свіней

Вяскоўцам вяртаюць права самастойна праводзіць забой сельскагаспадарчых жывёл. Забой павінен ажыццяўляцца пад кантролем ветэрынарнага ўрача з абавязковым правядзеннем ветэрынарна-санітарнай экспертызы.

Google навучыўся беларускай лацінцы

Папулярны інтэрнэт-сэрвіс Google Translate, які дазваляе перакладаць тэксты паміж 71-й мовай свету, навучыўся дубляваць тэкст на беларускай лацінцы. Дастаткова націснуць на значак «А» (у правым куце поля перакладу). Гэта нарматыўная лацінка для транслітарацыі геаграфічных назваў, зацверджаная Акадэміяй навук.

У інтэрнэт выклалі «Асабісты архіў Сталіна»

Федэральнае архіўнае агенцтва Расіі запусціла сайт «Дакументы савецкай эпохі». Там даступныя ў электронным выглядзе больш за 400 тысяч матэрыялаў з асабістага фонду Іосіфа Сталіна і кіраўніцтва кампартыі СССР.

У Гродне на гародзе адкапалі БТР

Савецкі бронетранспартёр раскапалі падчас земляных работ для будаўніцтва падмурка пад дом. Яшчэ нядаўна ў гэтым раёне дзейнічаў навуцальны палігон ДТСААФ, на якім курсантаў навучалі кіраванню баявымі машынамі.

ЯМ

Праўнучка Касцюшкі ідзе ў мэры Парыжа

На выбарах яна будзе спаборнічаць з сацыялісткай.

Наталі Касцюшка-Марызэ прыме ўдзел у выбарчай кампаніі ў якасці кандыдата ў мэры французскай сталіцы.

Яна выйграла праймерыз свайго партыі «Саюз за народны рух». Яе саперніцай на выбарах стане кандыдат ад Сацыялістычнай партыі Ана Ідальго. Абедзве жанчыны маюць шанцы выйграць выбары.

Наталі Касцюшка-Марызэ была міністрам пры Нікаля Сарказі, а да гэтага — дэпутатам парламента.

Яна мае беларускія карані і паходзіць з сям'і з вялікім

палітычным мінулым. Далёкі продкаў Наталі Касцюшка-Марызэ быў братам Тадэвуша Касцюшкі — кіраўніка паўстання 1794 г.

Дзед кандыдата ў мэры Парыжа Жак Касцюшка быў паслом Францыі ў ЗША, прадзед Андрэ Марызэ — сенатарам, бацька, Франсуа Касцюшка-Марызэ, з'яўляецца мэрам Сеўра.

Наталі Касцюшка-Марызэ ад 2008 г. з'яўляецца мэрам горада Ланжумо, гарадка непалатэк ад Парыжа. Дарэчы, менавіта там калісьці жыў у эміграцыі Ленін.

Пасада мэра сталіцы лічыцца адной з самых важных у Францыі. Ні разу за ўсю гісторыю Парыжа гэту пасаду не займала жанчына.

Пачайся збор подпісаў за бел-чырвона-белы сцяг

Сімвал прапануецца ўключыць у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў.

«Пагоня» ў гэтым спісе ўжо ёсць. Некалькі грамадскіх ініцыятываў пачалі збор подпісаў пад калектыўным зваротам у Міністэрства культуры.

Каб далучыцца да збору подпісаў, трэба раздрукаваць адзіную форму калектыўнага звароту з сайта artsiadziba.by, запоўніць бланкі і даслаць па вызначаным адрасе: 220113, Мінск, а/с 280.

Вынікі кампаніі і колькасць подпісаў будучы агучаня 27 ліпеня.

ЛМ

Апытанне на nn.by

Як Вы будзеце адпачываць гэтым летам?

Буду працаваць	398	35%
Паеду на мора за мяжу	212	18%
Паеду за мяжу, але не на мора	144	12%
Паеду ў родавую вёску	142	12%
Адпачынак будзе актыўны (будоўля, помач сваякам...)	96	8%
Буду на дачы	93	8%
Пайду ў паход	68	6%

Усяго прагаласавала 1153.

Не ўсё ў жыцці апошні раз

Дык падпісвайся!

Падпіска праз Рэдакцыю

Цана падпіскі праз Рэдакцыю на месяц складае 15000 рублёў.

Мы рэкамендуем падпісвацца праз Рэдакцыю. Наша сістэма дастаўкі газеты за 6 гадоў даказала сваю надзейнасць. Мы зможам дастаўляць Вам газету хутчэй або з той жа хуткасцю, што «Белпошта».

Каб шпотьдзень атрымаваць газету, дасылайце адрасы і грошы за газету.

1) Просім усіх ахвотных падпісача паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і

тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 804-12-31, (029) 681-77-91, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: 220050, г.Мінск, а/с 537.

2) Просім у бланку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначыць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езда.

Банкаўскія рэквізіты:

ПВУП «Суродзічы», УНП 190 786 828

Аддз. № 539 ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 739

Рахунак атрымальніка: 3012 740 628 011

Від аплаты: За газету «Наша Ніва»

Падпіска праз «Белпошту»

Падпісача можна і ў кожным паштовым аддзяленні:

індывідуальная падпіска (індэкс у каталозе — 63125) — 15750 руб./месяц

для прадпрыемстваў (індэкс — 631252) — 18911 руб./месяц.

Рэкамендуем

«Не згубіце мовы»

Шакуючая сацыяльная рэклама.

Глядзіце і чытайце на nn.by.

Самае чытанае на nn.by за 5—11 чэрвеня

- 1 Дзе працуюць дзеці беларускіх чыноўнікаў?
- 2 Уладзімір і Людміла Пуціны абвясцілі пра развод
- 3 Новы ўказ: Правядзенне канцэртаў — толькі са згоды ідэолагаў
- 4 Шакуючае відэа: так абыходзяцца з жывёламі ў аграгарадку ў Брэсцкім раёне
- 5 Пачаўся збор подпісаў за бел-чырвона-белы сцяг
- 6 Ахлабыцін гатовы нанесці ядзерны ўдар па Польшчы
- 7 Майкл Дуглас звязаў свой рак з аральным сэксам
- 8 Галоўны крэдытор Беларусі патрабуе абмежавання заробкаў
- 9 На Вілейку ў чацвер абрынуўся такі град, што людзі гулялі ў снежкі
- 10 Памёр апошні чалавек, для якога ліўская мова была роднай

Шпіён, які невядома на каго шпіёніў

У Віцебску пачынаецца закрыты суд над Гайдуковым.

Надзвычайны выпадак: чалавека абвінавачваюць у здрадзе дзяржаве, заўтра суд, а ніхто не ведае, на якую краіну ён працаваў. 12 чэрвеня пачынаецца працэс па справе Андрэя Гайдукова. Больш за 7 месяцаў хлопец знаходзіцца ў турме КДБ. Хлопцу пагражае да 15 гадоў турмы. За гэты час у яго не было ніводнага спаткання з блізкімі. А сябры і паплечнікі адно гадаюць, якая сапраўдная прычына затрымання 23-гадовага навапалачаніна.

Ёсць загадка ў тым, што грамадству дагэтуль не паведамілі ніякай канкрэтыкі, у чым жа віна хлопца. У той жа час суд зрабілі закрытым. Значыцца, журналісты не змогуць прысутнічаць на працэсе. Не пусцяць у залу і сваякоў. А адвакат маўчыць, бо «таямніца следства». І як тады паверыць у абвінавачванні?

На працу хадзіў у строі з «Пагоняй»

Прэса паспела ахрысціць Андрэя «слесарам-шпіёнам». Калі быць дакладным, Гайдукоў працуе аператарам тэхналагічных устаноў на навапалцкім «Нафтане». Апроч гэтага, ён студэнт-завочнік 5 курса Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, інжынерна-тэхналагічнага факультэта.

«Андрэй рознабаковы. Любіць гістарычную літаратуру, добра разбіраецца ў камп'ютарах. Рыбалкай займаецца — яму ўсё цікава! Прытулку для жывёл дапамагаў», — расказвае маці.

На працу Андрэй прыходзіў у бела-чырвоным гарнітуры з «Пагоняй», кажа сябра БНФ Сяргей Сідараў, які таксама працуе на «Нафтане». Паводле Сідарава, хлопец неаднаразова выклікаў да сябе намесніка дырэктара па ідэалогіі, у прыватнасці, у час «маўклівых акцый».

Навапалачкія актывісты збіралі грошы для сям'і Гайдукова. «Гэта ж нашы хлопцы, «Саюз маладых інтэлектуалаў», — кажа мясцовы актывіст Сяргей Парчынскі. — Яны заўжды нам дапамагалі. І мы першыя пачалі

Ці ёсць склад злачынства ў дзеяннях юнака?

крычаць пра гэтае затрыманне, заступацца, бо сваіх жа кідаць нягожа!»

Што такое «Саюз маладых інтэлектуалаў»?

Андрэй Гайдукоў быў намеснікам старшынні незарэгістраванага «Саюза маладых інтэлектуалаў». Рыхтаваў дакументы да рэгістрацыі суполкі ў якасці міжнароднай арганізацыі. Праводзіў перамовы з расійскімі юрыстамі, выязджаў у Маскву.

«Мы яднаем маладых людзей, якія хочуць удасканалівацца, ствараць сумесныя праекты, удзельнічаць у грамадскай дзейнасці. Мэта — стварэнне моцнай моладзевай арганізацыі ці партыі, якая прадстаўляе інтарэсы інтэлектуальнай эліты». Так напісана ў суполцы ў сацыяльнай сетцы «Укантакце». Але ці чуў хто пра рэальную дзейнасць арганізацыі з даволі гучнай назвай?

«Саюз маладых інтэлектуалаў»

утварыўся ў 2009, расказаў Яўген Канстанцінаў, яго старшын. Летам 2011 маладзёны ўдзельнічалі ў «Рэвалюцыі праз сацыяльныя сеткі». Там Яўген і пазнаёміўся з Андрэем.

Хлопец падаўся адукаваным, і Яўген зрабіў яго сваім намеснікам. Дзякуючы працы апошняга, незарэгістраваную арганізацыю прынялі ў Нацыянальную платформу «Усходняга партнёрства», Альтэрнатыўную моладзевую платформу.

Абвінавачанні супраць Гайдукова, на думку яго паплечніка, абсурдныя.

Чаму затрымалі намесніка, а не «шэфа»? Яўген лічыць, што гэта звязана з тым, што Андрэй займаўся міжнароднай рэгістрацыяй арганізацыі. Аднак гэта не выглядае праўдападобным тлумачэннем.

У лістах з турмы КДБ Гайдукоў пісаў, што найлепшым падарункам для яго будзе рэгістрацыя

«саюза». Аднак па словах Канстанцінава, пакуль займацца гэтым няма сэнсу:

«Усе ў чаканні прысуда. Ад рашэння суда залежаць і нашыя далейшыя дзеянні».

Зімой Канстанцінава выклікалі на допыт па справе Гайдукова. Аднак цікавіліся не справамі «інтэлектуалаў», а яго датычнасцю да мясцовай гей-суполкі — зімой актывістаў сэкс-меншасцяў «прыціснулі» ўлады за спробу рэгістрацыі сваёй арганізацыі.

Цяпер Яўген працуе адміністратарам у адным з гандлёвых цэнтраў Мінска. На суд яго ў якасці сведкі не выклікалі.

За што судзяць хлопца: версіі

Паводле афіцыйнай версіі, Гайдукоў падазраецца ў супраці з замежнай выведкай, а менавіта — перадачы палітычнай і эканамічнай інфармацыі пра Беларусь. Каму і якога кшталту

Як гэта было

У чацвер 8 лістапада 2012 супрацоўнікі КДБ затрымалі ў Віцебску Андрэя Гайдукова. Сам хлопец з Навапалачка. Пасля затрымання ў яго кватэры адбыўся ператрус. Забралі дыскі і два камп'ютары: ягоны і бацькі.

У той жа дзень затрымалі яшчэ аднаго актывіста — сябра БХД Іллю Багданава, аднагодку Гайдукова. Аднак Багданава неўзабаве вызвалілі пад падпіску аб неразгалосванні. Вядома, што яго вазілі ў КДБ у Мінск, а дома праводзілі ператрус і канфіскавалі камп'ютар.

11 лістапада Гайдукова прывозяць у Мінск у СІЗА КДБ, знакамітую «амерыканку». Спецслужбы заявілі, што «спынена супрацьпраўная дзейнасць грамадзяніна Беларусі», які збіраў і перадаваў палітычную і эканамічную інфармацыю замежнікам. Затрыманне нібыта адбылося «ў момант закладкі тайніка са звесткамі, што цікавяць замежныя спецслужбы». Заявілі справу «здрада дзяржаве ў форме правядзення агентурнай дзейнасці». А гэта ад 7 да 15 гадоў турмы.

Гайдукова перакідвалі то ў Віцебск, то зноў у Мінск. Бацькі Андрэя застаюцца ў няведанні, што з іх сынам: «Мы так і не можам зразумець, што насамрэч адбываецца вакол сына».

інфармацыя перадавалася — невядома. Нядаўна старшын КДБ Валерый Вакульчык заявіў, што тья, хто абараняюць Гайдукова, пасля рашэння суда «акажуцца ў нязручным становішчы». Суд па справе Гайдукова будзе закрытым.

Праваабаронцы звязваюць пераслед актывіста з яго апазіцыйнымі поглядамі і тлумачаць спробамі запалохаць моладзь. Яшчэ падчас прэзідэнцкіх выбараў Гайдукоў працаваў у штабе Андрэя Саннікава. Пасля удзельнічаў у парламенцкай кампаніі, назіраў на выбарах. Аднак праваабаронцы не спяшаюцца даваць такі статус, бо бракуе інфармацыі. А раптам ён сапраўды адначасова рабіў нешта іншае.

Іншую версію — што Гайдукова затрымалі, калі той перавозіў газету «Хартыя'97» для распаўсюду на Віцебшчыне, — агучыла «Еўрапейская Беларусь».

Яшчэ адна версія заключаецца ў тым, што Гайдукоў нібыта «зліваў» інфармацыю аб аб'ёмах перапрацоўкі на сваім заводзе расійскім спецслужбам, а зусім не ЦРУ. Аднак адкуль у рабочага мог быць доступ да «сакрэтных» дадзеных?

Аксана Рудовіч

Чарговы касметычны рамонт для Еўропы

Прынятыя папраўкі ў законы аб партыях і грамадскіх арганізацыях.

Палата прадстаўнікоў у першым чытанні прыняла папраўкі ў законы аб дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў (ГА) і палітычных партый. Дзяржаўныя СМІ падаюць дадзеныя змены як лібералізацыю і спрашчэнне заканадаўства. Якія рэальныя змены гэта прынясе, расказаў юрыст і палітолаг Юры Чавусаў.

«Наша Ніва»: Ці істотна паўплываюць новыя папраўкі на цяперашні стан рэчаў?

Юры Чавусаў: Падчас падрыхтоўкі законапраекта ўлетку 2012 грамадскія аб'яднанні

і палітычныя партыі зрабілі велізарную работу па вылучэнні прапаноў. Аднак прыняты законапраект далёкі ад чаканняў.

У ім ёсць пазітыўныя моманты. Па-першае, спрашчэнне парадка стварэння рэспубліканскіх грамадскіх аб'яднанняў. Раней для гэтага трэба было 50 чалавек: па 10 ад чатырох абласцей і 10 ад Мінска. Цяпер абавязковую мінімальную квоту прыбіраюць.

Таксама ўдакладнілі парадка рэгістрацыі аддзяленняў міжнародных аб'яднанняў, бо раней з гэтым узнікалі бюракратычныя праблемы. Ёсць і палёгкі для мясцовых аб'яднанняў.

Цікавы момант: у законапраекце прапісаны механізм трансфармацыі ГА ў палітычную партыю. Адразу відаць, што пісалі дадзенае палажэнне адмыслова пад «Белую Русь», хоць улады ў выніку не ўхвалілі змену. Бо

сённяшняе заканадаўства ніяк не абмяжоўвае такіх зменаў.

«НН»: Што трэба змяніць для сапраўднай лібералізацыі заканадаўства?

Юры Чавусаў: У беларускіх ГА застаецца тры асноўныя праблемы, без вырашэння якіх дэмакратызацыя заканадаўства немагчыма. Па-першае, цяжкасць рэгістрацыі. У нас штогод рэгіструецца каля 100 арганізацый, а гэта вельмі мала. Для рэгістрацыі ГА дагэтуль патрэбны юрыдычны адрас, трэба здымаць офіс, у той час як бізнес можна зарэгістраваць у кватэры.

Па-другое, існаванне крымінальнага пакарання за дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі. Мы аказаліся ў кампаніі Бахрэй-

на, Уганды, Алжыра — у гэтых краінах існуе падобная адказнасць. Нават у краінах постсавецкай прасторы за дзейнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі вам максімум выпішучы штраф.

Па-трэцяе, фінансавыя ўмовы. Цяпер крыніцамі існавання любой грамадскай арганізацыі з'яўляюцца ахвяраванні і сяброўскія ўнёскі. Аднак, напрыклад, юрыдычныя асобы могуць пералічваць грошы толькі на мэты, зацверджаныя заканадаўствам. Праваабарончая дзейнасць ці гендарная роўнасць у гэты спіс не ўваходзяць. Сістэмы дзяржаўнага фінансавання ГА няма, а замежная дапамога ўскладзеная неабходнасцю яе рэгістраваць.

Кірыла Хілько

ALEXANDR BY

Заведзеная крымінальная справа супраць Таццяны Бандарчук.

Следчы камітэт завёў крымінальную справу супраць былой дырэктаркі Беларускага дзяржаўнага цырка Таццяны Бандарчук.

Яе вінаваціць у злоўжыванні службовымі паўнамоцтвамі. За такія дзеянні прадуцьледжваецца пакаранне ад 3 да 10 гадоў пазбаўлення свабоды з канфіскацыяй альбо без яе. Расследаванне вядзецца, аднак пад варту Бандарчук не бралі. На допыты яна прыязджае з загараднага лецішча. З журналістамі размаўляць не хоча і афіцыйных каментароў не дае.

«Наша Ніва» сабрала самыя цікавыя факты пра гэтую неардынарную жанчыну.

Ужо арыштоўвалі. «Эскадрон смерці»

Незвычайная гісторыя адбылася ў 2000 годзе. Міліцыя арыштавала Бандарчук па падазрэнні ў атрыманні хабару ў памеры \$4,9 тысячы. На працягу сутак ёй было выстаўлена абвінавачанне і дырэктарка цырка апынулася ў СІЗА.

Галоўным сведкам па гэтай справе быў начальнік кантрольна-рэвізійнага ўпраўлення Міністэрства культуры Аляксандр Грачоў. Менавіта ён упільнаваў факты фінансавых махінацый падчас правёркі цырка. Былі знойдзены таксама факты па балете «Серж»

«Каралеве цырка» пагражае да 10 гадоў пазбаўлення свабоды

(заснавала Бандарчук), з якога дзяўчат нібыта адпраўлялі ў ААЭ працаваць прастытуткамі. Але калі справа пайшла ў ход, то да Грачова на працу сталі прыязджаць людзі са Службы бяспекі Лукашэнкі...

У ізалятары Бандарчук пратрымаў месяц, вызвалілі па рашэнні кіраўніка дзяржавы. Грачоў потым узгадваў, што праз дзень пасля вызвалення Бандарчук адбыўся наступны інцыдэнт:

«Падыходжу да дома і бачу машыну «хуткай дапамогі». Нават спалохацца не паспеў, як да мяне падбеглі дужыя хлопцы. Адзін б'е мяне кулаком у твар і выбівае два зубы. Я падаю. Мне на галаву адзяваюць маску, падхопліваюць і кідаюць у машыну. Мяне адвезлі на якуюсьці базу і змардавалі да непазнавальнасці. Спрабавалі даведацца, хто праводзіў правёркі ў цырку — хто якія дакументы перачытваў. Білі па нырках, пагражалі забойствам, шчоўкалі каля вуха затворам аўтамата, размахвалі пісталетам — гэта быў жах нейкі!»

Пазней ужо Грачоў пазнае і ў твар, і па голасе аднаго з выкрадальнікаў. Ім быў спецназавец Валерый Ігнатвіч. Той самы Ігнатвіч, які праз нейкі час будзе асуджаны на пажыццёвае зняволенне за датычнасць да выкрадання Змітра Завадскага.

Цыркавая дынастыя

Таццяна Бандарчук з'яўляецца сваякай былога ідэолага рэсавецызацыі, намесніка кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Уладзіміра Замытальна. Менавіта ён заўсёды быў еінным заступнікам і абаронцам у вышэйшых колах.

Сын Таццяны — ілюзіяніст,

галоўны рэжысёр Белдзяржцырка Серж Бандарчук, а нявестка — таксама цыркачка і тэлеведучая Ганна Бонд.

«У будучыні я, напэўна, хацела б, каб цырк узначаліў сын Серж. Ён ведае цыркавы рынак, і ў яго ёсць мая рыса — адказнасць».

Муж нашмат маладзейшы

Першым мужам Таццяны быў акрабат Генадзь Бандарчук. Разам з ім яны пражылі 18 гадоў. Пазней жанчына казала, што муж быў «цяжкім на пад'ём», не працяўляў ініцыятывы. Лёс абярнуўся так, што сёння Таццяна даглядае былога мужа, у якога хвароба Альцгеймера.

Цяпер яна ў шлюбе з артыстам Купалаўскага тэатра Віталём Макаравічам, які перайшоў на працу ў цырк — шпрэхштальмейстарам. Так у цырку называюць вядучага праграм.

Ён, дарэчы, нашмат маладзейшы за жонку, Макаравічу 39 гадоў. Таццяне — 61.

Тым не менш, выглядае яна значна маладзейшай за свае гады.

«Шчыра кажучы, я сабой практычна не займаюся. Толькі працую, часам гаваю. Кожны дзень працянаюся а шостаі раніцы, часам удаецца знайсці час на масаж. А ўвечары, пасля цяжкага дня, думаю: вось зараз пайду ў залу і пакачаю прэс. У выніку дабіраюся толькі да ложка», — казала спн. Бандарчук.

Усё жыццё — цырк

У цырку Таццяна Бандарчук адпрацавала амаль 42 гады, апошнія 16 — была дырэктарам. Цяпер яе месца часова заняў Сяргей

Мядзведзеў, які працаваў ва ўправе культуры Мінгарвыканкама.

Вядомасць і неафіцыйны тытул «каралевы цырка» яна заслужыла, робячы ўнікальны трук: Таццяна круціла абруч, стоячы ў пуантах, як балерына, на далоні партнёра.

Пасля такога гучнага дэбюту Бандарчук яшчэ ў савецкі час стала ездзіць у замежныя краіны на гастролях.

На ейным юбілеі былі памочніца прэзідэнта Наталія Пяткевіч, старшыня Мінгарвыканкама Мікалай Ладуцька, тагачасны міністр культуры Павел Латушка, спявачка Іна Афанасьева.

«Я не толькі «перакладаю важныя паперы» на сталё дырэктара, але кірую і творчым працэсам. Усе нумары ствараліся паводле маіх ідэй, маіх сцэнарыяў, маіх дызайнерскіх задум, і гэта ўсё нумары ручной працы», — казала яна ў адным з інтэр'ю.

Бандарчук і Лукашэнка

«У мяне прайшла правёрка Дзяржкантролю, і я больш нічога не ведаю. Калі Дзяржкантроль вырашыў пачаць крымінальную справу і мяне проста забіць, дык раз'ярэцца кіраўнік дзяржавы — ён аб'ектыўны чалавек. Я думаю, што ён проста не ўсё ведае», — казала Бандарчук у невялікім каментары для tut.by.

Бандарчук заўсёды называлі любімай артысткай Аляксандра Лукашэнкі, не так даўно ёй было прысуджана званне народнай.

«Мне хочацца выйсці на вуліцу і крычаць «ура». Дзякуй прэзідэнту», — так «каралева цырка» адрэагавала на навіну пра званне.

Зміцер Панкавец

Сфатаграфаванне міліцыянтаў — адвядлі ў пастарунак

Хоць рабіць здымкі законам не забаронена.

Сёлета супрацоўнікі патрульна-паставой службы міліцыі перасаджваюцца на скутары. Такім чынам у Мінску цяпер патрулююцца буйныя паркі. Міліцыянт на мапедзе — даволі экзатычная з'ява, але спроба сфатаграфаванне яго можа скончыцца непрыемнасцямі. Мінчука Аляксея Маневіча за такое забралі ў міліцыю.

«Я гуляў разам са сваім дзіцём на стадыёне на вуліцы Цнянскай. Ubачыў міліцыянтаў на скутарах, вельмі зацікавіўся і вырашыў сфа-

таграфаванне. Гэта ім не спадабалася, яны падыйшлі да мяне», — расказаў ён.

«Адзін з іх сказаў: «А вы ведаеце, што нельга нас фатаграфаванне?» Я папрасіў паглумачыць, чаму. Спаслаўся на тое, што я парушаю Дэкларацыю правоў чалавека.

Я зразумеў, што так проста яны ад мяне не адчэпяцца, і патэлефанаваў на нумар 102. Неўзабаве прыбыў яшчэ адзін супрацоўнік. Ён паспрасіў мае дакументы, але я выйшаў на прагулку і, зразумела, у мяне іх не было. Тады ён прапанаваў мне прайсці ў Савецкае РУУС.

Там мяне «прабілі» па базе

і сказалі, што ніхто мяне не затрымаваў. Аднак супрацоўнік у цывільным адзначыў, што могуць затрымаць, калі яны атрымаюць нейкі ордэр. Таксама ён палюхаў мяне магчымымі праблемамі ў будучым, асабліва калі гэтыя фотаздымкі будуць апублікаваныя ў якой-небудзь сацыяльнай сетцы», — расказаў Маневіч.

Закон аб органах унутраных спраў замацоўвае галоснасць працы міліцыянтаў. Магчыма, ім не спадабалася, што на фота трапіла парушэнне ПДР: міліцыянты кіравалі мапедамі без шлемаў.

«Ні ў адным нарматыўна-прававым акце Беларусі няма прамой забароны на фатаграфаванне міліцыянтаў. Калі супрацоўнікі міліцыі ў форме і знаходзяцца ў грамадскім месцы, здымаць іх не забаронена. Міліцыянты могуць прыкрывацца забаронай на здымку супрацоўнікаў МУС падчас аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў, аднак пад дзеяннем гэтай забароны падпадае толькі вельмі вузкая кола супрацоўнікаў у вельмі спецыфічных абставінах», — каментуе юрист.

Кірыла Хілько

SVABODA.ORG

Вакол Курапатаў усталявалі памятныя валуны

Працягваюцца і талокі: у аўторкі і суботы.

Як паведаміў намеснік старшыні КХП-БНФ Юрась Беленькі, сябры партыі ўсталявалі на тэрыторыі мемарыяльнага комплексу 5 валуноў. На камянях вышынёй каля 1,5 метра прымацаваны шыльды з надпісамі: «1937–1941. Гісторыка-культурная каштоўнасць «Месца згубы ахвяр палітычных рэпрэсій. Прычыненне шкоды караецца па законе».

А сябры ініцыятывы «За

ўратаванне Курапат» з 25 мая па 29 кастрычніка аб'явілі вялікую талокі. Мерапрыемствы на тэрыторыі лесу будуць праходзіць у тры этапы, і яны накіраваны на добраўпарадкаванне тэрыторыі некропаля. У ініцыятыве ўжо ўзялі ўдзел прадстаўнікі розных партый і рухаў, а таксама валанцёры.

Цяпер талокі будуць праводзіцца два разы на тыдзень — штоаўторак на вечарах і па суботах.

Настасся Хралоўіч

Багданкевіч пра новага памочніка Лукашэнкі: «Талковы!»

Пяць фактаў пра вундэркінда Кірыла Рудага.

Наймаладзейшы ў адміністрацыі

Словы Аляксандра Лукашэнкі пра амаладжэнне кадраў не засталіся пустымі. Памочнікам прэзідэнта па эканоміцы нечакана прызначаны 35-гадовы Кірыл Руды.

Да яго пасаду займалі адвясны Сяргей Ткачоў, які сышоў у «Амкадор», і пенсіянер Пятро Пракаповіч, якога навясілі ў віцэ-прэм'еры.

Кірыл Руды будзе наймаладзейшым у вышэйшых эшалонах улады. Але не гэта самае рэдкае. Ён прыйшоў на высокую пасаду не з казармаў і не з выканкамаўскіх кабінетаў.

Перш чым трапіць ва ўладу, Руды зрабіў выдатную навуко-

вую кар'еру. Кандыдатам навук стаў ужо ў 23 гады, а доктарам — у 33. Навуковыя зацікаўленасці Рудага — фінансы, крэдыты, фінансавыя крызісы. Ён аўтар некалькіх навучальных дапаможнікаў.

«Знешнеэканамічная раўнавага і фінансавыя механізмы яе фарміравання ў краінах з транзітыўнай эканомікай», — так гучала тэма ягонай доктарскай. Навуковым кансультантам працы быў рэктар БДЭУ, былы міністр эканомікі Уладзімір Шымаў. Нейкі час Руды быў намеснікам дэкана ў «альма матар».

Стажыраваўся ў ЗША

Кірыл Руды быў стыпендыстам праграмы Фулбрайта, якая фінансуецца ўрадам ЗША. На працягу чатырох месяцаў беларус стажыраваўся ў Чыкага. Казаў, што яго выбралі на праграму, бо «ўзяў

усіх сваёй маладосцю, запалам і камунікабельнасцю».

Руды працаваў у Чыкага над «планам фінансавай стабілізацыі краін СНД». Адрозна ж сказаў, што з'езджаць у Штаты назаўсёды ён не збіраецца, так і выйшла.

Вядома, што ён жанаты. У пашпарце пішацца лацінкай Kiryl Rudy.

Але жонка ў пашпарце ўжо Elena Rudaja, а не Alena, як належыць па-беларуску.

Багданкевіч: «Талковы, граматы, сучасны»

Руды абараніў кандыдацкую ў 2001 годзе ў «наркасе». Тэма — «Механізм выбару рэжыму абменнага курса». Навуковым кіраўніком быў прарэктар БДЭУ Мікалай Заяц, а апанентам пры абароне — прафесар Станіслаў Багданкевіч.

Ганаровы старшыня АПП узгад-

вае пра Кірыла Рудага: «Моцны студэнт, паспяхова абараніўся. Талковы, граматы, сучасны, падрыхтаваны, працавіты. Калі да яго будуць прыслухоўвацца, то гэта вельмі добра. Такіх людзей і трэба ўцягваць ва ўладу. Разам з тым, трэба мяняць сістэму. Інакш нават такія людзі, як Руды, будуць увесь час заставацца «на пабягушках». У Лукашэнкі не было паўгода памочніка па эканоміцы? А Мясніковіч хіба не памочнік?» — іранізуе Багданкевіч.

Кітай

Некалькі апошніх гадоў Кірыл Руды працаваў эканамічным дапаможнікам у пасольстве Беларусі ў Кітаі. У сваіх навуковых працах ён пісаў пра «ўзмацненне ўплыву КНР у свеце». «Нягледзячы на складанасць кітайскай мовы, у апошнія гады яе папулярнасць у свеце расце, што найперш звязана з ростам і неабходнасцю

БЕЛТА

эканамічнага супрацоўніцтва з Кітаем».

Што тычыцца самой працы, то інфармацыі не так шмат. Вядома, што Руды веў перамовы з кітайскім Дзяржбанкам аб супрацоўніцтве з Беларуссю. Браў удзел у распрацоўцы праекта кітайска-беларускага індустрыяльнага парка, што мае паўстаць пад Смалевічамі.

Бізнэс

Перад прызначэннем у Адміністрацыю Руды крыху папрацаваў у бізнэсе. Да апошняга дня ён з'яўляўся намеснікам гендырэктара беларуска-кітайскага прадпрыемства «Бел Хуавэй Тэхналоджыс». Прынамсі, сёлета ў сакавіку агучваў ідэю стварэння смартфонаў, якія будуць прадавацца пад брэндам «Гарызонт».

Зміцер Панкевіч

Беларускія банкі даюць грошы на вяселле ці ўстаноўку помніка

Мэтавыя крэдыты часцяком выгаднейшыя за звычайныя.

Стаўкі па спажывецкіх крэдытах у беларускіх банках паступова змяншаюцца. Перахапіць грошы на спажывецкія патрэбы без паручальнікаў можна ўжо пад 30–32% гадавых. Аднак спецыялізаваныя крэдыты — на куплю аўтамабіля ці тэхнікі, на навучанне, лячэнне і нават на ўпарадкаванне могілак — выгаднейшыя. Стаўка па некаторых з іх не перавышае 12%.

Выкарыстаць грошы на іншыя мэты будзе немагчыма — банк будзе пералічваць срэды адрозна на рахунак прадаўца.

На аўто

Многія банкі заключаюць дамовы з аўтадылерамі аб ільготным крэдытаванні. Напрыклад, «ТК-Банк» даваў грошы на «Саманды» пад 18% гадавых, праўда, часова прыпыніў выдачу крэдытаў.

«БТА Банк» дазваляе ўзяць грошы на новы аўтамабіль пад 27–29% гадавых, а на аўто з прабегам пад 28–30%.

Падобныя стаўкі ў «Белгазпрамбанка» — 28,5% на новае аўто.

Пад 29% дае грошы і «Беларусбанк». Пры набыцці новай машыны ў салоне крэдыт можна атрымаць на 7 гадоў. За машыну з пра-

бегам дзевяці гадоў вярнуць грошы за 5 гадоў.

На навучанне

Адрозна некалькі банкаў прапануюць аплатаць студэнтам іх вучобу.

У «Беларусбанку», калі вы атрымаеце першую адукацыю на дзённым аддзяленні, крэдыт можна ўзяць пад 23,5% гадавых. Адаваць іх дзевяці гадоў за 3–5 гадоў пасля атрымання дыплама. Для другой адукацыі альбо для першай завочнай адукацыі стаўка складзе 25,5% гадавых. Згодна з дамовай, выпускнік будзе вяртаць грошы на працягу года.

У «БПС-Сбербанку» стаўка крэдыту на навучанне таксама роўная стаўцы рэфінансавання — 23,5% гадавых. Адаваць грошы — пасля сканчэння вучобы. У «Белінвестбанка» ўмовы вяртання падобныя, але стаўка складае 29% гадавых.

На ўстаноўку помніка

Такі сацыяльны крэдыт прапануе толькі «Беларусбанк». Грошы можна ўзяць усяго пад 11,75% гадавых тэрмінам на 1 год. Зноў-такі, у рукі іх не дадуць — пералічаць на рахунак трэціх асобаў. Пры афармленні дзевяці гадоў паказаць пасведчанне аб смерці блізкага чалавека.

На лячэнне

Такі крэдыт можна ўзяць на 2 гады ў «Беларусбанку», каб набыць лекі для сябе і членаў сям'і, а таксама палячыць зубы, адкарэктаваць зрок, зрабіць пластывую аперацыю... Стаўка выгадная — 11,75% гадавых. Для афармлення крэдыту трэба прадаставіць дамову на медыцынскае абслугоўванне і даведку аб знаходжанні на дыспансерным уліку.

Ягор Марціновіч

СЯРГЕЙ ГУБІШІН

Кіраўніцтва справаў прэзідэнта адкрыла самы вялікі рэстаран Мінска

Новы «Лідо» разлічаны на 670 чалавек.

На сталічным Камароўскім рынку Кіраўніцтва справаў прэзідэнта адкрыла новы рэстаран самаабслугоўвання «Лідо». Яго будаўніцтва пачалося ў 2010 годзе на месцы былой сталовай завода імя Арджанікідзе, прычым быў выкарыстаны каркас старога будынка.

У новым рэстаране 650 пасадачных месцаў у некалькіх залах і дзіцячы пакой. Гэта робіць «Лідо» найбольшым рэстаранам краіны. Больш за 400 чалавек могуць яшчэ прымаць «Мулен Руж», «Застолле» ды «Журавінка».

Зала самаабслугоўвання выглядае замалой — ужо цяпер там збіраюцца чэргі, хоць большасць

мінчукоў не ведаюць, што рэстаран адкрыўся.

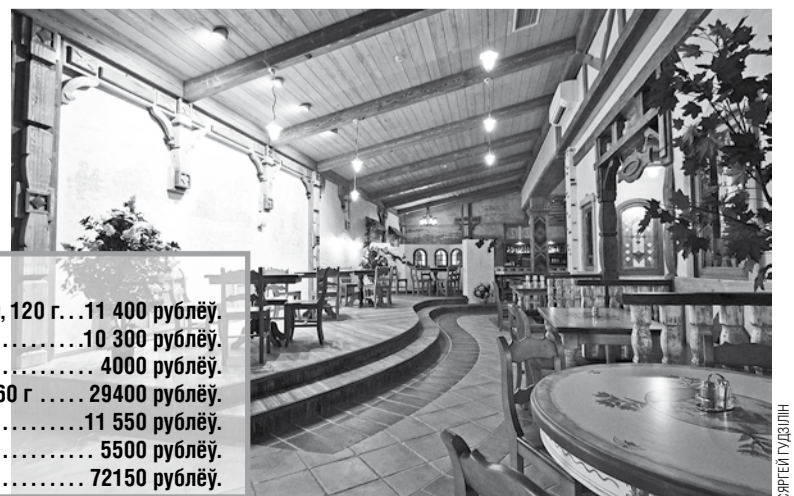
Рэстаран зроблены нібыта пад старыню, але калі прыгледзецца, можна ўбачыць шмат пластыку. На сценах — тэлевізары, якія трансліююць папсу з «БелМузТБ». У старым «Лідо» круцілі іншую музыку, часта гучалі «Песняры».

Брэнд «Лідо» ў Беларусі належыць непасрэдна Кіраўніцтву справаў прэзідэнта. Гунарс Кір-

санс, уладальнік аднайменнай латвійскай сеткі хуткага харчавання, у 2004 адкрыў рэстаран на плошчы Якуба Коласа ў Мінску. Неўзабаве адзіным уласнікам «Лідо», якое пераўтварылася ў рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства, стала Кіраўніцтва справаў прэзідэнта. За брэнд Кірсану былі заплачаныя невялікія грошы — каля \$1,5 мільёна.

ЯМ

МЕНЮ «ЛІДО»	
Салат з гародніны з марскоў капустай, 120 г...	11 400 рублёў.
Суп грыбны, 430 г.....	10 300 рублёў.
Вараная бульба з кропам, 150 г.....	4000 рублёў.
Курынае філе з сырам і памідорамі, 160 г.....	29400 рублёў.
Дэсерт «Клубнічны смак», 100 г.....	11 550 рублёў.
Сок, 250 г.....	5500 рублёў.
Усяго за абед:	72150 рублёў.

СЯРГЕЙ ГУБІШІН

Некаторыя прыватныя банкі прапануюць «мэтавыя» крэдыты — на адпачынак, на вяселле, нават на рамонт. Вось толькі стаўка па іх удвая вышэйшая, чым у звычайных спажывецкіх крэдытаў. Напрыклад, «МТБанк» пазычае грошы на арганізацыю вяселля... больш чым пад 70% гадавых!

Людміла Пуціна пра сваё нешчаслівае жыццё

Прэзідэнт Расіі развёўся з жонкай пасля 30 гадоў шлюбу.

Размовы пра тое, што прэзідэнт Расіі Уладзімір Пуцін не жыве з жонкай, хадзілі даўно. Сёлета на Вялікдзень ён з'явіўся ў царкве поруч з мэрам Масквы, чым выклікаў хвало кпінаў у інтэрнэце. І васьмі чэрвеня пара Пуціных раптам афіцыйна пацвердзіла: развод.

Да апэратараў дзяржаўнага тэлебачання Уладзімір і Людміла выйшлі пасля балета «Эсмеральда». Відэафрагмента гэта была хатняя загатоўка. «Кожны з нас жыве сваім жыццём, шлюб вычарпаў сябе, мы практычна не бачымся, — сказала цяпер ужо былая першая лэдзі. «Гэта супольнае рашэнне», — удакладніў прэзідэнт. Калі галоўнае было прамоўлена, Пуціны сталі выглядаць трохи больш разняволена.

Як будавала адносіны сям'я Пуціных? Адказ на гэтае пытанне могуць даць толькі самі Людміла і Уладзімір. Адзін з расійскіх блогераў сабраў цытаты жонкі прэзідэнта з кнігі Алега Блоцкага «Уладзімір Пуцін: дарога да ўлады», апублікаванай яшчэ 10 гадоў таму. Гэтыя прызнанні красамоўна характарызаюць асобу кіраўніка Расіі.

Паступова прывыкла і закахалася

...Выдатна памятаю першую сустрэчу з бацькамі Уладзіміра Уладзіміравіча... Ён толькі-толькі набіў самую модную ў той час стэрэасістэму «Расія» і з гэтай нагоды паклікаў мяне і яшчэ двух сяброў... Потым, памятаю, я выйшла на кухню, і там была мама Уладзіміра Уладзіміравіча — Марыя Іванаўна. Мы завялі гутарку пра нешта, і тут адзін з сяброў заходзіць на кухню і пытаецца ў Марыі Іванаўны: «Як Вам Люда?» А тая адказвае: «Так, вядома, яна нічога. Але ў яго ўжо была Люда. Добрая дзяўчынка...» І далей усё ў тым жа духу.

У мяне ледзь слёзы з вока не пырснулі... Не буду таіць, мне тады было вельмі непрыемна, балюча і крыўдна...

Нашыя адносіны з Уладзімірам Уладзіміравічам развіліся досыць роўна. Можна быць былі не заўсёды радаснымі, але затое — стабільнымі. Аднак прысутнічала ў іх адна дзіўная заканамернасць: месяцы два — усё нармальна, потым нейкі негатыв, блытаніна, затым — зноў усё добра.

Калі казаць пра пачуцці, дык гэта не было імгненным захапленнем. Упершыню ў маім жыцці я паступова закахалася ў чалавека. Паступова прывыкла і закахалася.

«Зморам мяне браў, зморам»

...Спатканні — гэта асабліва гісторыя. На іх я ніколі не спазнялася, а Уладзімір Уладзіміравіч — пастаянна. Паўтары гадзіны — гэта была звычайная рэч. Але, ведаючы гэта, я не магла прыходзіць са спазненнем. А раптам, думала я, сёння ён з'явіцца своєчасова.

Памятаю, стаю ў метро. Першыя пятнаццаць хвілін спазнення вытрымліваю нармальна, паўгадзіны — таксама быццам

Уладзімір Уладзіміравіч так і не сказаў, што ён афіцэр КДБ

бы нічога. Але калі ўжо гадзіна праходзіць, а яго ўсё няма, дык проста плачаш ад крыўды. А праз паўтары гадзіны ўжо наогул не адчуваеш ніякіх эмоцый...

Спазненні заўсёды тлумачыліся працай, на якой, дарэчы, Уладзімір Уладзіміравіч быў пунктуальны. А ў асабістым жыцці ён расслабляўся. Ну а дзе яшчэ?..

«Увесь час трэба было з нечым змагацца»

Калі казаць пра Чорнае мора, дык упершыню разам з Уладзімірам Уладзіміравічам мы паехалі ў Судак улетку 1981...

Я там гатавала, таму што Уладзімір Уладзіміравіч спрэс адмаўляўся хадзіць у сталовыя. У крамах было пуста, і прадукты даводзілася купляць на рынку, дзе цэны былі дастаткова высокімі. Даводзілася ўхітрацца, нешта там купляць і пры гэтым не дужа траціць грошы.

У паездку Уладзімір Уладзіміравіч узяў падводную стрэльбу, ласты, маску і матрац. Мора знаходзілася далёка ад дома — прыкладна за паўгадзіны хадзі. Там быў невялікі паўвостраў. З берага на яе было складана прайсці, асабліва са стрэльбай. Прасцей было дабрацца ўплаў. А я ў той момант толькі трымалася на вадзе, ды і то з вялікай цяжкасцю. Плаваць навучылася пазней. І васьмі гады на гэтым матрацы, рызкуючы сваім жыццём, я перабралася на астравок. Валодзя плыў побач.

Днём бязлітасна скварыла сонца, і схвацца не было дзе — адно каменне навокал. Я тады моцна абгарэла, і потым скура з плячэй проста аблезла. А Уладзімір Уладзіміравіч больш за гадзіну прасядзеў пад вадой са стрэльбай, пакуль не задрываў ад холоду. Ён усё спрабаваў рыбу падстрэліць.

І раптам бачу: вынырае пшчаслівы, а ў руках — страла, на якой б'ецца невялікая рыбка — сантыметраў дваццаць. Прычым з такім пераможным выглядам вынырае. Вось такая ў нас была

здабыча.

Ужо не памятаю, як атрымалася, што назад паплыла адна. Уладзімір Уладзіміравіч пайшоў па беразе, а я пабаялася, таму што там быў вельмі вузкі праход у скале. Мабыць я сказала, што перабяруся ўплаў. Тады Валодзя дае стрэльбу і пытаецца:

— Даплынеш?

Стрэльба ў вадзе мне падалася лёгкай.

— Так, — адказваю.

Але калі я няўмела паплыла, падняўшы стрэльбу над галавой, дык з жахам зразумела, што яна вельмі цяжкая і мне, напэўна, не даплысці. У той момант мяне ахапіла такая паніка, што я і не памятала, як усё ж такі даплыла. Пазней я наогул не магла зразумець, якім чынам дабралася да берага.

Так што заўсёды складваліся сітуацыі, якія не давалі расслабіцца. Увесь час трэба было з нечым змагацца: лыжамі, гарамі, вадой.

«Я толькі і раблю, што чакаю яго. Па-іншаму не ўмею»

Уладзімір Уладзіміравіч мне пра сваю працу зусім нічога і ніколі не расказаў. На маё дзяржаўнае пытанне: «Ну як, чым сёння займаўся?», ён заўсёды так жа звыкла аджартоўваўся: «Да абеду лавілі, пасля абеду адпускалі». І ўсё...

Дарэчы, сам Уладзімір Уладзіміравіч мне так і не сказаў, што ён афіцэр КДБ. Калі пазнаёмліся, паведаміў, што працуе ў крымінальным вышуку, і я была ў гэтым упэўненая цалых паўтара года... У мяне была сяброўка, жонка прыяцеля Уладзіміра Уладзіміравіча, я менавіта ад яе даведалася, што ён працуе ў КДБ... Думаю, што яна гэта зрабіла паводле даручэння. Трэба ж было Уладзіміру Уладзіміравічу неяк выйсці з сітуацыі. Вось ён і выбраў такі спосаб.

Пасля падобнай навіны адчуваліся не з прыемных...

У той момант гэта быў сігнал, што мне ўсё яшчэ не цалкам давяраюць. Пасля размовы з сяброўкай я спытала Уладзіміра Уладзіміравіча: маўляў ці так гэта? І ён адказаў: так, гэта так.

Потым адбыўся адзін выпадак, які памятаю да гэтага часу. Справа была такая. Мы дамовіліся з Уладзімірам Уладзіміравічам, што я яму патэлефаную а сёмай увечары. У камуналцы на Васільеўскім не было тэлефона, і я хадзіла тэлефанавала з аўтамата. Цягам паўтары гадзіны я хадзіла і тэлефанавала, таму што Валодзя дома з'явіўся толькі а палове на дзевяту.

Пацімнела. І васьмі прышчэках я ў чарговы раз выйшла да аўтамата, безвынікова патэлефанавала і вяртаюся назад. Раптам бачу — бяжыць за мной малады чалавек. Вуліца пустая. А мне трэба ўвайсці ў арку, праз якую трапляеш у двор-калодзеж, і толькі з яго ўваходзіш у пад'езд. Я прыбаўляю крок. Ён паскарае крок — і я таксама. Ён пабег — і я бегчы.

І тут ён мне крычыць: «Дзяўчына, пачакайце, я нічога дрэннага не зраблю. Толькі хачу з вамі пагутарыць. Усяго дзве секунды». Прычым досыць шчыра крычыць. Што называецца — ад сэрца. Я спынілася, а ён падбягае і кажа: «Дзяўчына, гэта лёс. Гэта лёс! Як бы я хацеў з вамі пазнаёміцца!» Адказваю: «Што вы, які лёс!» — «Ну, калі ласка, вельмі прашу, дайце мне ваш тэлефон» — «У мяне няма тэлефона». — «Тады запішыце мой». — «Не буду. Мне вельмі шкада, але гэта ўсё ж такі не лёс». Павярнулася і пайшла.

Тады зусім не думала, што гэта магло быць нейкай праверкай. Але потым, калі даведалася, што Уладзімір Уладзіміравіч працуе ў КДБ, успомніла той выпадак. Я шмат разоў яго пра гэта пыталася, але ён кожны раз ухільваўся ад адказу. Так да гэтага часу не ведаю, што гэта было — праверка ці проста спроба нейкага маладога чалавека са мною пазнаёміцца.

Я ніколі не злавала на працу

Уладзіміра Уладзіміравіча. Праца ёсць праца. Злавалася і крыўдзілася, чаму ён мог сказаць, што будзе, дапусцім, а дзевятай, і не прыйсці ў гэты час. Але і гэта яшчэ паўбяды. Муж ніколі не ператэлефановаў, каб паведаміць, на колькі затрымліваецца. Бо ў мяне былі планы на вечар. Можна, не такія насычаныя і важныя, але тым не менш яны былі заўсёды. І калі муж казаў, што прыйдзе дадому ў дзевяць, а прыходзіў у дванаццаць, то ўсё тры гадзіны я не магла знайсці сабе месца, я чакала. А няма ж нічога больш пакутлівага, чым чакаць і даганяць. Я толькі і раблю, што чакаю яго. Па-іншаму не ўмею...

«Выбару няма, і дачушка ўсё роўна будзе Машай»

Я заўсёды падпарадкоўвалася пажаданням Уладзіміра Уладзіміравіча. Менавіта ён параіў паступіць на іспанскае аддзяленне пасля заканчэння рабфака... Потым Валодзя кажа: «Ты б заадно скончыла курсы машынапісу»... Пад казырок — і на курсы машынапісу. А гэта якраз чацвёрты курс, калі я была цяжарная Машай...

Калі нарадзілася Маша, то на другі ці трэці дзень я яму патэлефанавала, каб даведацца яго меркаванне адносна імя. Я заўсёды хацела, каб дзяўчынку назвалі Наташай. У мяне была сяброўка Наташа, і ўвогуле, вельмі падабалася гэта імя. А Уладзімір Уладзіміравіч сказаў: «Не, яна будзе Машай».

Я — у слёзы. Мне хацелася, каб была Наташа. Аднак потым зразумела, што выбару няма, і дачушка ўсё роўна будзе Машай. Тады я пра сябе падумала: «Добра. Бо і маю любімую цётку таксама звалі Машай»...

Літаральна дні праз тры Уладзімір Уладзіміравіч з'ехаў. Паколькі ён не займаўся пялёнкамі, прадуктамі, гатаваннем сняданкаў, абедару, вячэраў, то мне стала нават лягчэй пасля яго ад'езду, таму што трэба было клапаціцца аб мужы і дзіцяці, а так у мяне засталася толькі Маша...

...Калі прыехаў у Дрэздэн, то была на сёмым месяці цяжарнасці. Пры гэтым ні разу не хадзіла да доктара — усё не было часу. Памятаю, пайшлі мы да лекара, і ён так мяне ляў, так ляў. Высветлілася, што ў мяне вельмі нізкі гемоглабін. А з чаго яму быць высокім?

Уявіце: я, цяжарная Кацяя на сёмым месяці, Маша — на адной руцэ, сумку з прадуктамі — у іншую, і пешшу на шосты паверх. А тут на лесвічную пляцоўку другога паверха выходзіць муж з жонкай і бачаць, як я караскаюся наверх. Няма сцэна. У мужчыны вочы становяцца вялікімі-вялікімі. Ён толькі і змог, што выдыхнуць: «Люда, ну хіба так можна?» Затым мужчына хапае Машу, сумку і падымае іх на шосты паверх. Але ж гэта было аднойчы. А ў мяне штодня такіх паходаў выходзіла мінімум тры. Потым, ведаю, сусед некалькі разоў казаў мужу: «Валодзя, трэба дапамагачь. Трэба дапамагачь, Валодзя!»

Але гэта не мела асаблівага ўздзеяння, бо ва Уладзіміра Уладзіміравіча быў прынцып: жанчына ў хаце ўсё павінна рабіць сама. Таму ён ніколі не браў ніякага ўдзелу ў хатняй гаспадарцы...

Ці пакараюць за няўзгоднены ламінат?

Чыноўнікі прыдумалі яшчэ адну невыканальную пастанову.

Змяніць лінолеум на ламінат альбо паркет без дазволу мясцовых уладаў цяпер нельга. Гэта вынікае з тэксту пастановы Савета Міністраў №384 ад 16 мая 2013. Яна была апублікаваная 21 мая, і з гэтага дня правілы правядзення перапланіроўкі сталі больш жорсткімі.

Напрыклад, каб атрымаць дазвол на ўстаноўку шклопакетаў, трэба ўзгадніць свае дзеянні з ЖЭСам і галоўным архітэктарам раёна. У такой сітуацыі дастаткова на плане схеме намаляваць малюнак вокнаў, якія плануецца паставіць. Калі ж змяняць «канструкцыю падлогі», то патрэбная распрацоўка праекта.

У выпадку, калі перапланіроўка будзе прызнана самавольнай, гаспадарам пагражае штраф — ад 1 да 3 мільёнаў рублёў. Вось толькі як ЖЭС даведаецца, што замест каўраліну на падлозе з'явілася паркетная дошка, калі законнае права гаспадара — не пускаць правяраючых у кватэру?

У крайнім выпадку заўсёды ёсць аргумент: «Памяню падлогу якраз перад 21 мая!» У такой сітуацыі

шансы на атрыманне штрафу будуць мізэрнымі.

Зрэшты, гэта не адзінае правапарушэнне, за здзяйсненне якога беларусы не атрымліваюць пакарання. «Наша Ніва» сабрала пяць тыповых сітуацый, калі грамадзяне парушаюць закон, але да штрафаў ці іншай адказнасці не прыцягваюцца.

Металічныя дзверы

Штраф за незаконную ўстаноўку — да 3 мільёнаў рублёў.

Палажэнне аб перапланіроўцы, прычым даволі строгае, існавала і раней. І парушалася яно пастаянна. Напрыклад, пры ўстаноўцы металічных дзвярэй. Большасць з іх адчыняецца не ўнутр кватэры, як было са старымі дзвярыма, а на вонкавы бок.

Па-першае, у такім выпадку дзвярная каробка ўсталёўваецца ў іншым месцы, таму кватэра павялічваецца на дзясяткі квадратных сантыметраў. Ці замаўляў нехта ў такім выпадку новы абмер плошчы кватэры і змяняў пасля тэхнічны пашпарт? У бліжэйшым ЖЭСе такому пытанню здзівіліся: заявак ніколі не паступала.

Па-другое, калі справа раптам дойдзе да суда, будзьце гатовыя

да фармулёўкі наконт таго, што абноўленыя дзверы «парушаюць запраектаваныя планіровачныя рашэнні тамбура, якія забяспечваюць бяспечную эвакуацыю». Гэта рэальная фраза з заключэння паказальнага суда, які адбыўся ў Мінску над сям'ёй з вуліцы Нещерава. Пенсіянерка пасварылася з суседзямі і падала на іх у суд за няправільна ўстаноўленыя дзверы. Яна дайшла да Вярхоўнага суда і даказала сваю рацыю! Суседу загадалі вярнуць дзверы ў ранейшы стан.

Дзясяткі тысяч іншых «правапарушальнікаў», якія жывуць у кватэрах з дзвярыма, якія адчыняюцца на вонкавы бок, застаюцца непакаранымі.

Паленне ў грамадскіх месцах

Штраф — да 400 тысяч рублёў за паленне ў грамадскіх месцах, да 3 мільёнаў рублёў за паленне ў пад'ездах.

Міністэрства аховы здароўя спрабуе заканадаўча пашырыць межы існуючых «зонаў без тытуню». У бліжэйшых планах — канчатковая забарона курэння ў барах і рэстаранах.

Сярод самых папулярных забароненых месцаў для курэння — пад'езды дамоў. Дыміць у сябе ў кватэры курцы не хочуць, а выходзіць у двор ім ляютна. Вось і спыняюцца ў пад'ездах. За гэта можа пагражаць штраф памерам 1–3 мільёны рублёў. Каб давесці справу суседа да суда, трэба пастарацца — у прыватнасці, знайсці сведкаў. Зрэшты, некалькі паказальных працэсаў сёлета ў Мінску адбылося. Курьлішчыкі Маскоўскага раёна атрымалі мінімальныя штрафы і паабяцалі больш не парушаць грамадскі пардак.

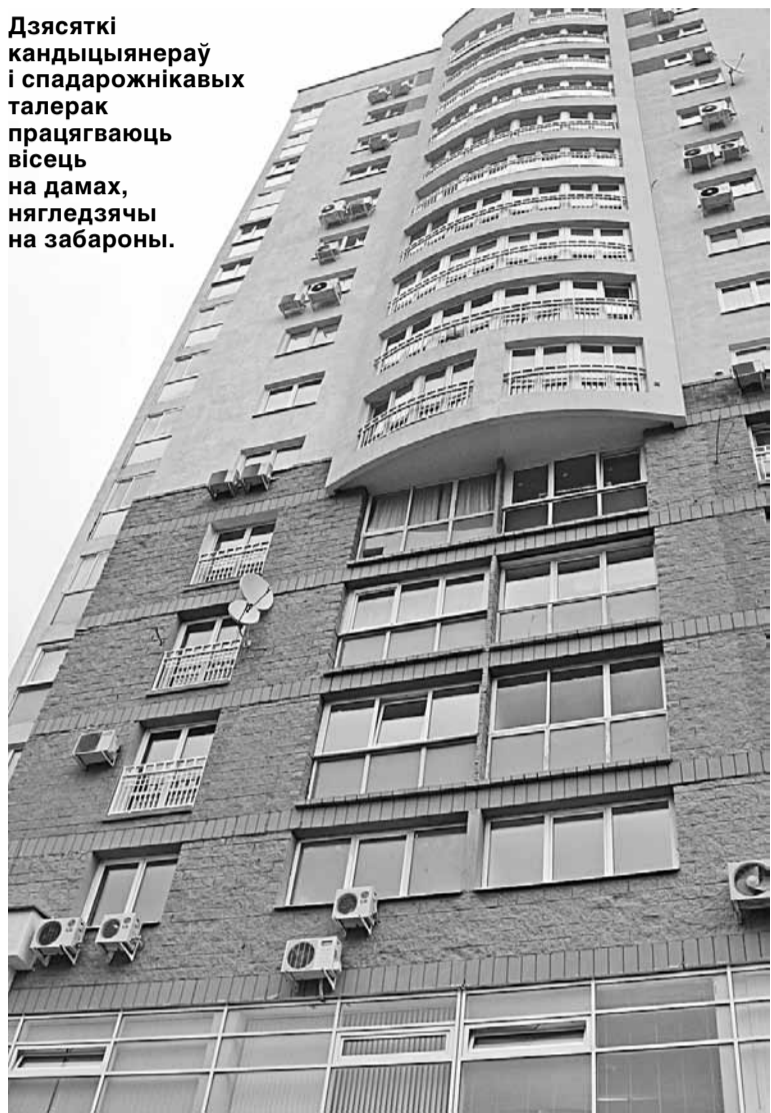
А вось за паленне ў электрычках, прычым і ў тамбурах, штраф складае да 400 тысяч рублёў. Статыстыкі пра колькасць злоўжываных курцоў у міліцыі няма.

Нецэнзурная лаянка

Штраф — да 3 мільёнаў рублёў.

Штраф за брыдаслоўе як від дробнага хуліганства складае ад 200 тысяч да 3 мільёнаў рублёў, аднак накладваюць яго пераважна на незадаволеных дзейнасцю ўлады.

Дзясяткі кандыцыянераў і спадарожнікавых талерак працягваюць вісець на дамах, нягледзячы на забароны.

Хочаце пачуць нецэнзурчыню — заходзьце ў міліцэйскі пастарунак. Прычым лаяцца там не затрыманьня, а самі прадстаўнікі ўлады. Маты ў іх гаворцы могуць падмяняць любыя іншыя словы.

Зрэшты, крэпкія словы даводзіцца чуць і ад «штацкага» насельніцтва. Калі да кожнай п'янай кампаніі прыставіць па кантралёру, які будзе выпісваць штрафы, бюджэт краіны будзе стабільна папаўняцца.

Выгул сабак

Штраф за выгул у забароненым месцы — да 1 мільёна рублёў.

Правілы ўтрымання хатніх сабак і катоў забараняюць выгульваць жывёл на прыдамавых тэрыторыях, не кажучы пра тэрыторыю школ, паркаў ды разнастайных

грамадскіх месцаў. Па ўсім Мінску ёсць каля 100 дазволаных месцаў для выгулу, але нават каб трапіць да іх, сабаку трэба правесці праз прыдамавую тэрыторыю. Складанасць выканання закона спрашчаецца рэдкасцю пакарання. Колькасць пратаколаў, складзеных летась у сталіцы, не перавысіла і дзюх сотняў. Прычым часцяком кантралюючыя структуры абмяжоўваліся папярэджаннямі.

Шум з кватэры

Штраф — да 3 мільёнаў рублёў.

Правілы карыстання жылымі памяшканнямі безапечыліна заяўляюць: з 23 гадзін ночы да 7 гадзін раніцы не павінны здзяйсняцца дзеянні, якія ствараюць вібрацыю і шум. У якасці прыкладаў пералічваюцца гучныя размовы, выкананне рамонтных прац, ігра на музычных інструментах і нават хлопанне дзвярыма. Тымі ж правіламі забараняецца карыстацца тэлевізарамі і магнітафонамі з узроўнем гучнасці, які парушае спакой суседзяў. Правілы правядзення перапланіроўкі дадаюць: рамонтныя працы можна праводзіць толькі ў буднія дні, з 9 да 19 гадзін. У выходныя — нельга.

Вось толькі як вымераць узровень шуму? Для гэтага існуе мясцовая санэпідэміяслужба. З вынікамі яе замераў можна звяртацца ў міліцыю. Вось толькі ўначы, калі музыка грывіць найчасцей, спецыялісты не працуюць. Застаецца звяртацца са скаргамі ў ЖЭС, але, калі гучныя суседзі не прызнаюць сваёй віны, пакараць іх будзе вельмі цяжка.

Ягор Марціновіч

Як рабіць перапланіроўку па-новаму?

Працы, якія патрабуюць распрацоўкі і ўзгаднення праекта з мясцовымі ўладамі:

- Дэмантаж, устаноўка, замена альбо перанос сістэм вода-, газа-, энергазабеспячэння, ацяплення, вентыляцыі.
- Перанос сушыльніка.
- Змена канструкцыі падлогі.
- Змены ў нясуцых канструкцыях.

Працы, якія патрабуюць узгаднення з мясцовымі ўладамі без распрацоўкі праекта:

- Разборка існуючых і стварэнне новых перагародак.
- Стварэнне, павелічэнне праёмаў у перагародках.

Працы, якія можна рабіць без дазволу ўладаў:

- Устаноўка ці дэмантаж стацыянарных шафаў і антрэсоляў.

- Устаноўка падвясных століяў.
- Устаноўка ці замена міжпакоевых дзвярэй у межах існуючага праёма.
- Устаноўка ўваходных дзвярэй без змены накірунку іх адчынення.
- Замена разетак, святлільнікаў, унітаза, ванны, мойкі.
- Устаноўка душавой кабіны замест ванны.
- Устаноўка вентыляцыйных прыбораў.

Працы, якія патрабуюць узгаднення са спецарганізацыямі:

- Зашкленне вокнаў, балконаў і лоджый — у ЖЭСе і ўпраўленні архітэктуры.
- Устаноўка ўваходных дзвярэй са зменай накірунку іх адчынення — у ЖЭСе.

Летась за распіццё спіртных напояў было складзена больш за 260 тысяч пратаколаў.

Як часта беларусы парушаюць парадак?

За 2012 год у Беларусі было выяўлена 2 686 900 адміністрацыйных правапарушэнняў — у сярэднім па адным пратаколе кожныя 12 секунд. Найбольш часта сустракаліся наступныя правапарушэнні:

Правапарушэнне	Колькасць	%
Перавышэнне хуткасці	608 400	22,6%
Парушэнне правілаў эксплуатацыі транспартных сродкаў	547 000	20,4%
Парушэнне ПДР пешаходамі	290 600	10,8%
Распіццё спіртных напояў у грамадскіх месцах	262 100	9,8%
Парушэнне правілаў спынення і стаянкі	132 500	4,9%
Дробнае хуліганства	117 700	4,4%
Іншае	728 600	27,1%

Ахлабысцін гатовы нанесці ядзерны ўдар па Польшчы

Вядомы расійскі акцёр, **пісьменнік і святар** лічыць, што манархія для Расіі — ідэал.

«У эфіры самай ліберальнай радыёстанцыі я абвясціў, што гатовы быць царом. Я да гэтага часу памятаю спалоханыя вочы журналіста «Эхо Москвы», калі я гэта сказаў. Лёгка вазьму на сябе гэтую адказнасць. Тут жа на нясу ядзерны ўдар па Польшчы — адтуль да нас ветрам не данясце. Бесталковая краіна».

Ахлабысціна, нягледзячы на экстравагантнасць поглядаў і паказное фрэндзёрства, цяжка назваць дысідэнтам ці маргіналам. Наадварот, ён увесь час «у трэндзе»: на тэлеэкранах і ў маскоўскіх тусоўках. У пачатку 90-х ён іграў вэтэрана таджыкскага канфлікту («Нага»), у канцы 90-х — гламурнага маскоўскага рэжысёра («Восем з паловай даяраў»), у 2010-я — блазна пры Івану Жыхлівым і Салаўя-разбойніку — гэткага змагара з самаўпраўствам мясцовай адміністрацыі. Ён добра адчувае, што ў Расіі ў дадзены момант дазволена сказаць і выказаць. А што ў блазна на языку — у цара ў думках.

Што такое ядзерны ўдар? Гэта мільёны забітых, скалечаных людзей,

гора, радыяцыя... Такія дзікунскія заклікі немагчыма пачуць з вуснаў найрадыкальнейшых еўрапейскіх палітыкаў. Дзіка ўяўляецца такое і з вуснаў дзесяча культуры. А Ахлабысцін жа яш-

чэ і праваслаўны святар (хай сабе і з забаронай на служэнне).

Рэакцыя Маскоўскага патрыярха на заяву не было.

Сяргей Мікулевіч

Камертон
Сяргя
Ваганавы

Рыбны дзень

«...Ну, жонка, сёння ў нас с табой рыбны дзень!» З гэтым немудрагелістым жартам я дастаў з пакета дзве даволі важкія скрыначкі з фольгі: «Во! «Рыба запечаная па-руску»...»

...Хто памятае, хто на тое забыўся, моладзь увогуле не ведае, што мо дваццаць апошніх савецкіх гадоў існавала такая завядзёнка — рыбны дзень. У якім бы кутку СССР ні заспеў вас чацвер, увесь дзень грамадскае харчаванне частавала наведвальнікаў выключна рыбай. Яно, можа, было і нядрэнна, бо рыба — гэта фосфар, а фосфар — гэта розум. І ў пэўным сэнсе можна лічыць, што менавіта рыбны дзень паспрыяў заканчэнню «развітога сацыялізму». Можна нават уявіць сабе, наколькі хутчэй адбываўся б гэты гістарычны працэс, калі б рыбным быў кожны дзень тыдня. Але на тыдзень рыбы наўрад ці хапіла б, бо адзінай рыбай на ўсё грамадскае харчаванне савецкай імперыі быў хек...

...Жонка наблізіла скрыначку з ежай да носа, прамармытала нешта падобнае на «можа і нічога» і сунула ў мікрахвалёўку. Праз якую хвіліну «рыба па-руску» — 47 тысяч 800 за кіло! — была пакладзена на талеркі. Але рыбы там не было...

«Ну, што за дурны дзень гэты чацвер!» — думаў я, зноўку набліжаючыся да крамы, у кулінарнай якой набыў «рыбу...» без рыбы.

Пачаўся ён з Камароўкі — гэтай невычарпальнай крыніцы ведаў пра жыццё як яно ёсць. Найперш ткнуўся ў чаргу за тварогам — найлепшую, калі памалу, ежу для пажылых людзей. Раптам нейкі малады хлопец у пацёртых джынсах і стапаных сандалях упэўнена абмінае чаргу, раскрывае торбу, а прадавачка падае яму некалькі вялізных бутэлек з хатнім малаком... «Галота! — уздыхае прадавачка. — У яго два старыя на руках, акрамя тварагу мала што ядуць. А дорага. Дык ведаецца, што прыдумаў? Купляе малако, ахінае каструлю электрагрэлкай... Добры, гаворыць, тварог атрымліваецца...»

Трохі паспрачаліся наконт выгады, і, здзіўлены вынаходніцтвам юнака, я рушыў шукаць сыр — «хай сабе не вельмі танны, але каб смачны, з дзірачкамі!» Шукаю, шукаю... А вось і нейкі «Маасдам», якраз з дзірачкамі. Кошт нішто сабе — 92 тысячы. А побач — таксама «Маасдам», па 81-й. «Чаму так?» — пытаюся. — «А вы глядзіце ўважліва. Бачыце? Адзін з Галандыі, другі з Нідэрландаў...» — пашырыла мае геаграфічныя веды прадавачка. «А з Галандскіх вышынй яшчэ не прывозілі?» — «Пакуль не». — «Што ж, пачакаем», — адказаў я і накіраваўся за «Галандскім» з Пружан...

Ад сёння «Рыба запечаная па-руску» называецца «Бульба...»

Заставаўся кроп, 50 грамаў. У пошуках больш свежэга я пайшоў па шэрагах, адкуль дыхалі залёным водарам гуркі з Пінска, матава блішчэлі незаўважна прымятыя памідоры з Іспаніі, памаранчавым напамінам пра бясконцую рэвалюцыю сачыліся апельсіны з Егіпта і прызбіўна ільсніліся цёмна-чырвонымі маслістымі скабамі мясістыя грэцкія клубніцы...

Вось тут я і наткнуўся на здзіўную карціну. Прысеўшы на кукішкі, з дзясятка жанчын зусім не бамжаватага выгляду, хутчэй былыя настаўніцы ці доктаркі, ліхаманкава набівалі торбы, пакеты, што ў каго, клубніцамі, выкінутымі на сметнік. Вакол таўкліся ў намаганнях прабіцца да клубніц яшчэ колькі жанчын, а пасярэдзіне ўзвышаўся, нахіліўшыся на бок, кантэйнер, адкуль ужо звальваліся пустыя, з чырвонымі плямамі і рагамі, скрыні...

...Наконт «рыбы па-руску» мы з Жаннай Мікалаеўнай, дырэктаркай крамы, і Святланай Уладзіміраўнай, загадчыцай кулінарнага цэха, даволі хутка знайшлі паразуменне. Яны нават не торкалі відэальцам у свой «рыбны» прадукт, адразу пачалі спужана выбачацца. Але даведацца, колькі рыбы павінна быць у «рыбе...», я на той момант так і не здолеў — кухар раптам аказалася ў адпачынку, а бухгалтарка разам з паролем ад калькуляцыі трымала недзе іспыты на правы кіроўцы аўто...

Праз дзень Жанна Мікалаеўна падзякавала за падказку і паведамляла, што ад сёння «Рыба запечаная па-руску» называецца «Бульба...»

Нехта, мусіць, чакае ад мяне прозвішчаў, нумара крамы, ганьбавання і нават заявы дзеля распачынення крымінальнай справы. Але, на мой погляд, няма ў гэтых звестках і дзеяннях аніякага сэнсу.

Які сэнс выкрываць дробных злодзеяў, жулікаў і махляроў у краіне, дзе вядома хто набракае грашыма ад гандлю бензінам пад назвай «растваральнікі», а былыя настаўніцы ці доктаркі ледзь не б'юцца за клубніцы са сметніка?!

А мо таму так адбываецца, што згубіўся недзе ў лабірынтах гісторыі рыбны дзень з адмарожаным хекам і няма ўжо як здабываць фосфар, каб наблізіць лепшае будучае?

Фосфар, якога калісьці толькі на тое і хапіла, каб замяніць назву — з «развітога» на «рынкавы»...

kamerton_41@mail.ru

Фотафакт

Газета «Каталіцкі веснік» абвесціла конкурс прыгажосці

«Галоўная мэта конкурсу — паказаць прыгажосць у сціпласці беларускіх дзяўчат», пішуць арганізатары.

На фота: Тацыяна Дзегцярова з вёскі Дунілавічы.

Былы палітвязень Уладзімір Яроменак ажаніўся

«Дзеці — толькі пасля рэвалюцыі!»

«Былі толькі сябры і родныя. Не хацелі, каб і ў нас, як летась у Міколы Дзямідзенкі, былі затрыманы», — сказала Валянціна. Сведкам з боку Уладзіміра быў таксама былы палітвязень Васіль Парфянкоў, з боку Валянціны — Марта Філіпенка.

«Я сама актывістка. І мне не страшна, што Валодзью часта арыштоўваюць... А папаўненне толькі пасля рэвалюцыі! Мы хочам, каб дзеці выраслі пры лепшай уладзе».

Ладу і пшасця маладым!

Сяргей Макарэвіч

Мы трапілі ў госці да чалавека, які ў свае 25 гадоў мае чатырнаццаць адміністрацыйных арыштаў і дзве крымінальныя справы.

Паша Вінаградаў з жонкай Святланай жыве ў аднапакаёвай здымнай кватэры. На падлозе размясціўся «ложак» з коўдрай, засланы вялікай плюшавай скурай мядзведзя, на якім мы і ўладкаваліся. Павал — карэнны мінчук, жыў у дзяцінстве ў раёне Паўднёвы Запад, і з тых часоў арэал пасялення не асабліва змяніўся, як жартуе сам Павал: «Тут у мяне і міліцыя родная».

«Наша Ніва»: Павал, ты з дзяцінства меў «адносінны» з міліцыяй?

Павал Вінаградаў: Ды не, гэта ўжо ў больш сталым узросце пачалося, і ўвогуле мяне ніколі не затрымлівалі за бойку ці п'янку, усе мае затрыманні маюць палітычны кантэкст. Так выйшла.

«НН»: А якім тады было тваё дзяцінства?

ПВ: У дзяцінстве любіў гуляць у прыстаўку, тусавання з пацанамі на лецішчы, дзе пілі таннае вінішка і півандрыі. Куды глядзелі бацькі, я не ведаю, таму ў мяне было сапраўднае дзяцінства. Пілі, біліся трошкі, ламалі нейкія платы — звычайнае пацанскае дзяцінства.

«НН»: Як вядома, твае бацькі глядзелі ў бок фігурнага катання і музычнай школы, куды цябе ў выніку і аддалі.

ПВ: Было такое. Матуля запіхнула мяне ў музычную школу. Пэўна, хацела зрабіць з мяне чалавека, каб я стаў кімсьці, а магчыма, таму, што бацькі калісьці прымушалі яе хадзіць туды ж.

«НН»: Чаму бацькі вучылі ў дзяцінстве?

ПВ: Гаварыць праўду, у чым я цяпер заўважаю сакральны сэнс.

«НН»: Дзе твае бацькі цяпер, і як увогуле яны ставяцца да тваёй апазіцыйнай дзейнасці?

ПВ: Матуля ў Палерма. Займаецца там прыгажосцю. Ну як прыгажосцю, запампоўвае ботэкс у вусны і робіць лёгкія касметычныя аперацыі. Ставіцца да маіх адсідак ужо станоўча. Спачатку, канечне, была негатыўна настроеная, а потым, калі пабачыла, што адгаворваць бессэнсоўна, што я стаў «мегавядомай» асобай, дык прыняла ўсё. Бачыць нейкі вынік. Дзе мне парады ў некаторых момантах. А тата, скажам так, падтрымальнік. У Беразіне цяпер. Таксама мяне цалкам падтрымлівае. Ехаў на Плошчу-2010, ды не даехаў, бо яго мянты на пад'ездзе ў горад спынілі.

«НН»: Вядомая гісторыя, што твая бабуля выпаняла цябе з дому за бел-чырвона-белы сцяг. Як ты дакаціўся да такога?

ПВ: Было ўсё так: 2006 год, выбары, я навесіў на фіранкі бчб-сцяг, які нават з вуліцы не было відаць, але бабуля сказала, каб я яго зняў ці пераязджаў жыць у іншае мес-

СЕРГЕЙ ГУДЗІЛІН

Павал Вінаградаў: Прафесійны рэвалюцыянер

ца. А я і сам збіраўся, таму з лёгкасцю прыняў такую долю і з дому сышоў. Спачатку мы з сябрам знялі пакой, а пасля я пачаў жыць на офісе Руху «За Свабоду».

«НН»: Як цяпер бабуля і дзядуля ставяцца да тваёй актыўнасці?

ПВ: Бабуля — крайне негатыўна. Я дагэтуль не магу ёй растлумачыць, што я не мацокаюся ў тва моманты, калі мяне затрымліваюць і складаюць пратаколы. А дзед з цягам часу пачаў падтрымліваць апазіцыю, праўда, адбылося гэта пасля таго, як адмянілі льготы.

«НН»: Пасля 9 класа ты сышоў са школы і паступіў у каледж на цырульніка. Ці падабаецца гэтая прафесія?

ПВ: Проста стрыгчы мне падабаецца, а вось працаваць цырульнікам — не. Не люблю рабіць простыя стрыжкі, мне хочацца з творчасцю да гэтага падыходзіць. Ну і стрыгу я толькі журналістаў і палітычных актывістаў. Калі хочаце, я магу пастрыгчы, звяртайцеся!

Праз пару хвілін наш фатограф Гудзілін ужо сядзеў ў Пашы на кухні ў чаканні стрыжкі.

У працэсе Павал расказаў аб працоўных залётах, калі аднойчы пераблытаў насадкі і пастрыг чалавека пад нуль: «Але мне пашчасціла, што ён быў п'яны і яму было пофіг».

ПВ: На другім курсе я ўжо зразумеў, што цырульнікам не буду, але давучыўся, адпрацаваў свае пару месяцаў і потым вырашыў, што мне гэта не трэба. Бо, па-першае, — гэта жаночы калектыў, які мяне добра напружваў. Па-другое — тады ў дзяржаўных салонах малады цырульнікі атрымлівалі 70 далараў.

«НН»: Як склаўся лёс пасля каледжа?

ПВ: Спачатку працаваў па прафесіі, а потым не помню, дзе браў грошы. У 2006 годзе ўсё было так рамантычна. Такое падполле, супрацьстаянне, а я такі круты партызан. Цяпер я разумею, што гэта было далёка не так. Рабіў я ўсё нават несвядома, без веры ў ідэю, а проста таму, што было прыкольна. Усведамленне пачалося значна пазней. Таксама быў момант, калі я працаваў стыкероўшчыкам на складзе, зваршчыкам і слесарам.

«НН»: А цяпер ты дзе-небудзь працуеш?

ПВ: Мая працоўная кніжка ляжыць у дзярждэпе ЗША і польскай разведцы. (Жартуе і смяецца.)

«НН»: Хапае на жыццё?

ПВ: Не, таму прыходзіцца даставаць грошы з іншых месцаў.

«НН»: У свой час вы разам з жонкай былі ў адной камандзе ў «Еўрапейскай Беларусі». Вы прыклад той сям'і, якая разам і на «барыкадах стаіць»?

ПВ: Мы разам на вялікія мітынгі ходзім, а на акцыі я яе не бяру. Яна аднойчы таксама «мацокалася» і на 15 сутак трапіла ў 2008.

«НН»: А чым яна займаецца?

ПВ: Працуе ў ІТ-сферы, яна тэсціроўшчык праграмнага забеспячэння. Працуе ў прыватнай кампаніі, усе ведаюць, у тым ліку кіраўнікі, хто яна і хто я. Чытаюць навіны і цікавіцца ў яе што да чаго.

Супрацоўнікаў Маскоўскага РУУСа я бачу часцей, чым свайго бацьку

«НН»: Скажы, калі ласка, навошта на Плошчу-2010 ты ішоў з малатком? Загадзя планаваў ужыць яго?

ПВ: Ну я ішоў будаваць новую Беларусь. А каб будаваць, патрэбны інструмент.

«НН»: Тады парай, што з сабой варты браць і як трэба быць падрыхтаваным да Плошчы.

ПВ: 1) Шчыток пад куртку, на левую ці правую руку, каб адбіваць дубінку. Калі ёсць магчымаць, то шчыткі на ногі, бо часта б'юць па нагах. 2) Калі зіма, то трэба вельмі цёпла апрадуцца. 3) З сабой трэба ўзяць шакалад, туалетную паперу, фанарык, пустаыя бутэлькі, каб пасікаць туды, у крайнім выпадку. 4) Лекі: бінты, антыбіётыкі, аспірын, актываваны вугаль. 5) Шалік ці лыжную маску, каб твар прыкрыць. Ні ў якім разе нельга з сабой браць нож ці кастэт. Нельга нікога біць. Абавязкова ту-

ды трэба ісці цвярозым, інакш не ідзі ўвогуле.

«НН»: З такой вялікай колькасцю затрыманняў і арыштаў у Маскоўскім РУУСе цябе, пэўна, усе ведаюць?

ПВ: У пастарунку я самая папулярная персана, там мяне ведаюць усе. Палова РУУСа прыходзіць, каб павітацца са мной. Мы там ужо як браты. Іх я бачу нашмат часцей, чым свайго бацьку, а тым больш матулю. Пытаюцца, што чуваць. Яны ж бачаць, што я чалавек нармальны. І сярод іх ёсць людзі нармальныя, якія там проста працуюць і мяне не чапаюць. Але вось шманаюць мяне вельмі моцна. Заўсёды чакаюць, што я ці тэлефон прынясу, ці дыктафон і запішу іх.

«НН»: А як бавіш час на Акрэсціна?

ПВ: Размаўляю з сукамернікамі, чытаю, сплю і хаджу туды-сюды. Там добрая атмасфера для разваг. Калі табе трэба падумаць, то гэта, пэўна, найлепшае месца.

«НН»: Ты можа знайшоў ужо станоўчае ў гэтым усім?

ПВ: Канечне. 1) Калі цябе на свабодзе ўсё задалбала і надакучыла, то можна проста «закрыцца». 2) Там я ўвогуле не ем, то гэта яшчэ і пахуданне. 3) Галава і думкі становяцца больш чыстымі. 4) Ніякага спакушэння ні да алкаголю, ні да чагосьці іншага. Сур'ёзна, там не так дрэнна.

«НН»: Варта там пабываць?

ПВ: Ну, прынамсі, першыя два разы вельмі карысна. Тады пачынаеш разумець, што ПРОСТА ісці па вуліцы ўжо вялікая каштоўнасць. Там ты пачынаеш разумець, хто ты, бо чалавек праўдліва сябе зусім па-іншаму ў такіх сітуацыях. Там ты бачыш часам жорсткі, часам вар'яцкі свет.

«НН»: Павал, кім бы ты хацеў быць, каб у цябе не было палітычнага жыцця?

ПВ: Якраз-такі я і хацеў бы быць прафесійным рэвалюцыянерам, толькі каб за гэта плацілі шмат грошай. Быць прафесійным рэвалюцыянерам даволі цікава.

«НН»: Ты лічыш сябе рэвалюцыянерам?

ПВ: Так, я прафесійны рэвалюцыянер. Гэта перакананні і прафесія.

Гутарыла Вольга Гарпучык

Павал Вінаградаў нарадзіўся 24 красавіка 1988 у Мінску. Актывіст «Гавары праўду» і лідар моладзевай ініцыятывы «Змена».

СЕРГЕЙ ГУДЗІЛІН

Касцёр за \$660 тысяч: у аварыі згарэў «Бэнтлі» мільянера Арбузава?

Адзіным вінаватым можа аказацца студэнт з Мёраў?

Аварыя адбылася за шэсць кіламетраў ад Нацыянальнага аэрапорта. 6 чэрвеня ў 23.50 «Бэнтлі-Кантыненталь GT» урэзаўся ў «Фальксваген-Пасат», пасля яго кінула на «Аўдзі С4», «Фальксваген-Джэта» і «Хонду-Акорд». «Бэнтлі» загарэўся, але кіроўца і пасажыр паспелі выскачыць. Па шчаслівым супадзенні, ніхто не загінуў.

Усё адбылося на ўчастку дарогі, дзе стрыттрэйсеры праводзяць нелегальныя гонкі. Акурат у тую ноч яны таксама наладзілі спаборніцтва — вакол дарогі стаялі дзясяткі гледачоў. А з боку аэрапорта нёсся «Бэнтлі»... У гонках ён не ўдзельнічаў, але

Аўто выгарала дашчэнту. А пасля аварыі многія кінуліся марадзёрнічаць. Камусьці дастаўся знак з лагатыпам дарагога аўто.

хуткасць меў звышвысокую. Па словах відавочцаў, пад 250 км/г. На тым участку дазволена ехаць 120 км/г.

Не ў той час не ў тым месцы

Кіроўца «Фальксвагена» Ілья, 22-гадовы студэнт Універсітэта фізкультуры з Мёраў, які прыехаў паглядзець гонкі, тым часам вырашыў ехаць дадому. Ён упэўніўся, што дарога пустая, развярнуўся наўпрост праз раздзяляльную паласу (грубае парушэнне правілаў!) і пачаў патрохі разганяцца ў левай крайняй паласе. Убачыў у цемры «Бэнтлі», які на шалёнай хуткасці з'явіўся знідакуль, Ілья, відаць, не здолеў. Кіроўца дарагога аўто паспрабаваў аб'ехаць студэнта на «Фальксвагене» спра-

ва, але не паспеў, пратараніўшы яго.

«Я тую машыну ў аэрапорце яшчэ заўважыў — рэдкае аўто, — расказаў адзін з пацярпелых у аварыі, уласнік «Хонды». — Я сустракаў знаёму. Падчас аварыі пачуў хлапок, тармазы, і нас выкінула з дарогі ў лес метраў на пятнаццаць. Я паспеў ад'ехаць ад першага сутыкнення дзесьці на кіламетр. Мая хуткасць была 100 км/г. Відаць, «Бэнтлі» ехаў больш за 200 км/г. У яго пры сутыкненні з «Фальксвагенам» адваліліся колы, і мяне даганяў ужо на пузе».

«Хонда» пацярпела моцна: уласнік не ўпэўнены, што яе можна аднавіць. Кіроўца і пасажырка пацярпелі менш. Хоць дзяўчына і звярнулася ў бальніцу з расця-

Гэты ж «Бэнтлі» на высачэзнай хуткасці засвяціўся ў Эстоніі.

жэннем цягліцаў. Але кіроўца не лічыў мэтагодным выстаўляць прэтэнзіі да бізнесоўца. Маўляў, нідзе не зафіксавана сапраўдная хуткасць «Бэнтлі», а таму даказаць штосьці будзе складана.

«Я спытаўся ў ДАІшнікаў, ці будзе следчы эксперымент.

Сказалі, што і так усё відавочна: «Фальксваген» не прапусціў «Бэнтлі», — расказавае ўласнік «Хонды». Сітуацыя выглядае неадназначнай. Падобны выпадак адбыўся ў Мінску летась. Тады міліцэйская машына ўначы выязджала на праспект Незалежнасці і не прапусціла матацыкліста. Ён загінуў на месцы аварыі. Але вінаватым прызналі менавіта матацыкліста, бо ён істотна перавышаў хуткасць і міліцыянты не мелі магчымасці ўбачыць яго. Розніца з цяперашняй сітуацыяй у тым, што студэнт перад аварыяй таксама груба парушыў правілы.

Кіроўца «Фальксвагена-Пасата» не хоча размаўляць пра аварыю. Спасылалася на шок, ад якога яшчэ не адшпоў. І шукае сведкаў здарэння. Бо яго выстаўляюць адзіным вінаватым: разварочваўся на раздзяляльнай паласе, не прапусціў «Бэнтлі». Перспектыва сплываць некалькі сотняў тысяч даляраў не радуе.

Чый «Бэнтлі»?

«Бэнтлі-Кантыненталь GT» — гэта звышдарагая люксовая машына. Усяго было выпушчана 24 аўто гэтай серыі — коштам каля \$530 тысяч. У канкрэтна таго аўтамабіля, які згарэў, былі яшчэ палешаныя інтэр'ер і рухавік. Агульны кошт гэтага «Бэнтлі» складае каля \$660 тысяч.

У Беларусі такіх некалькі, адзін з якіх належыць бізнесоўцу Віталю Арбузаву. Чалавека, падобнага да яго, і пазнаў кіроўца «Хонды» на месцы аварыі.

Паводле інфармацыі ДАІ, за рулём машыны быў кіроўца, 1968 года нараджэння. Але Арбузаў на два гады старэйшы. Магчыма, з аэрапорта яго вез кіроўца.

Дакраніся да мары

У Мінску «Бэнтлі» — не распаўсюджаная марка аўто. Але любы ахвочы можа на ім праехаць. За грошы, безумоўна. Некалькі фірм здаюць аўто ў арэнду. \$80—120 за гадзіну. «Мы даём магчымасць дакрануцца да мары», — так пазіцыянуюць сваю працу ў адным са сталічных салоноў пракату.

А ўжо летам у Мінску павінна адчыніцца першае дылерскае прадпрыемства вядомай брытанскай аўтамабільнай маркі. Генеральным імпарцёрам «Бэнтлі» стане СП «Аўтасалон-AV».

Засвяціўся ў Эстоніі?

Па словах кіроўцы «Хонды», калі аўто згарэла, да яго кінуліся разграбаць попел. Хто што змог, прыхапіў з сабой. У аднаго з мужчын у «Бэнтлі» абгарэў гаманец. Калі ж дастаў яго, грошай не было, але засталіся дакументы. Відаць, хтосьці не пагрэбаваў і абпаленымі купюрамі. А ў інтэрнэце адзін са сведкаў выклаў фота знака з лагатыпам люксавага аўто — паспеў выцягнуць, пакуль уласнік не бачыў.

Па тых частках, якія засталіся ад «Бэнтлі», знаўцы дарагіх машын пазналі аўтамабіль, які тры гады таму засвяціўся ў Эстоніі. Паліцэйскія каля горада Пярну спынілі «Бэнтлі» з беларускімі нумарамі на хуткасці 241 км/г. 42-гадовы беларус (выглядае, што таксама асабісты кіроўца Арбузава) прызнаў віну і патлумачыў, што спяшаўся на важную сустрэчу.

Дарэчы, аварыі з удзелам «Бэнтлі» для Беларусі не навінка: яны перыядычна здараюцца на вуліцах Мінска. Але самая гучная да гэтага была звязаная з былым галоўным трэнерам хакейнага клуба «Юнацтва» і зборнай Беларусі Міхаілам Захаравым. У чэрвені 2011 ён на «Бэнтлі Кантыненталь» сутыкнуўся з «Лексусам» на праспекце Пераможцаў. Захараў, як высветлілася, быў п'яным. Яго пазбавілі правоў на тры гады і прысудзілі да штрафу.

Сяргей Макарэвіч

Сцісла

У бальніцы загінула немаўля

Хлопчык нарадзіўся 7 сакавіка, а ўжо 21 сакавіка трапіў у Віцебскую дзіцячую абласную бальніцу. Па словах бацькоў, сыну там не абследавалі жыўот, хоць выглядала на праблемы з ім. І выпісалі. А праз дзень яму зноў стала кепска. У выніку дзвюх аперацый хлопчыку выдалілі ўвесь тонкі кішэчнік і 1/3 частку тоўстай кішкі. Праз два месяцы ён памёр. Заведзеная крымінальная справа супраць медыкаў за неналежае выпкананне прафесійных абавязкаў.

Ветлівы рабаўнік

Туркменскі студэнт спрабаваў абрабаваць шапік на прыпынку ў Гомелі. Калі прадавачка зачыніла крамку, хлопец прыставіў да яе жывата металічную трубку — нібыта пісталет. Запатрабаваў грошы з касы. Шакаваная жанчына закрычала, а нападнік прашаптаў «прабачце» і збег. Як высветлілася, такім спосабам ён хацеў разлічыцца з даўтамі.

Чужы «Мерседэс» здаў на металалом

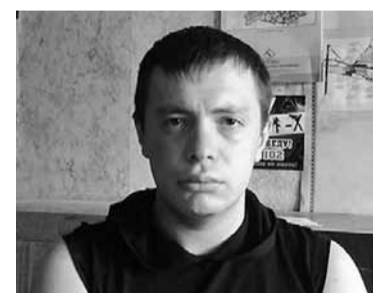
30-гадовы работнік сталічнага ЖЭСа ўбачыў стары «Мерседэс» на ўзбочыне каля МКАД. Падумаў, што нядабайны гаспадар не будзе шукаць машыны, калі яна знікне. Круціла вывез аўто, разабраў і здаў на металалом. Зарабіў на гэтым 600 тысяч рублёў. Але гаспадар «Мерседэса» звярнуўся ў міліцыю. Зніклае аўто апанілі ў 33 мільёны рублёў. Пры невысокіх ЖЭСаўскіх заробках выплачваць такія грошы мінчучку давядзецца гадамі.

Абдурлі банкаматы

Двое магілёўцаў усяго за некалькі дзён па падрыхаваных картках знялі ў банкаматах Гродна каля 90 мільёнаў рублёў. Яны карысталіся падрыхаванымі карткамі банкаў Расіі і Казахстана, але здымалі грошы з рахункаў рэальных людзей.

КМ

Вышук

23-гадовы мінчук папрасіў сямейную пару ўзяць на сябе мабільнікі і планшэты ў растэрміноўку і крэдыт. Ён сам зрабіў першыя ўнёскі, а за турботы заплаціў па 200 тысяч рублёў. Пара аформіла такім чынам гаджэтаў на 50 мільёнаў. Мінчук жа іх адразу прадаў, а па крэдытах не плаціў. Хто пацярпеў ад мінчука на фота, звяртаецца ў Цэнтральнае РУУС Мінска на: (017) 288-02-02, (029) 288-79-13.

Людміла Ціханкова, 1974 года нараджэння, 6 мая выйшла з дому і не вярнулася. Прыкметы: рост 166 см, вочы шэра-блакітныя, светлыя валасы. Была апранута: джынсы завужаныя, шэрыя балеткі, пры сабе мела чорную сумку.

Хто валодае інфармацыяй пра месцазнаходжанне Ціханковай, паведамляе на (033) 666-68-56.

Хто такі Віталі Арбузаў?

Нарадзіўся ў 1966 у Краснаполлі Магілёўскай вобласці. Выпускнік БНТУ (БДПА). Уласнік кампаніі Fepox Automative GmbH — холдынга па выпуску аўтакампанентаў. У кантраляваную ім групу ўваходзяць 12 заводаў у Беларусі, Расіі і Германіі. Валодае сеткай харчовых супермаркетаў «Прэстан», будаўнічымі кампаніямі. Мае актывы ў Вялікабрытаніі, Даніі, Сінгапуры. Адзін з найбагацейшых беларусаў. У рэйтынгу самых уплывовых людзей краіны па версіі «Наша Ніва» займае 67-ю пазіцыю.

Аляксандр Чахоўскі: Бізнэсовец, які прадзюсуе оперы

У Мінску прэзентавалі
Verbum Nobile Манюшкі.

У апошнія дні вясны мінскай публіцы прэзентавалі твор славутага Станіслава Манюшкі, які ніколі раней у Беларусі не ставіўся. Камедыйна опера *Verbum Nobile* («Слова гонару») была створаная славытым мінчуком у 1861-м, у духу вадэвіляў ды пастараліяў, якія пісаў у тэатры гадзі Дуніна-Марцінкевіча. Гэта гісторыя каханья маладога шляхціца Станіслава і дачкі пана Лагоды. Перашкаджае іх пгасццо бацька дзяўчыны, які збіраецца аддаць яе замуж за другога і ўжо нават замацаваў гэтак рапэнне шляхецкім «словам гонару»...

Зала была поўная. Пастаноўка тэатра «Галерэя» ў Палацы прафсаюзаў сабрала вельмі розную публіку: ад студэнтаў-хіпстараў да сталага веку аматараў акадэмічнай музыкі.

Відаць, пастаноўшчыкі знайшлі ключык да патэнцыйнай аўдыторыі: дынамічная камедыйна опера ў адным акце, напісаная беларусам, у суправаджэнні камернага аркестра. Магчыма, такія пастаноўкі змогуць прывесці «латэнтную» аўдыторыю акадэмічнага мастацтва ў тэатр.

«Ідэя паставіць *Verbum Nobile* належыць не мне аднаму, — кажа Аляксандр Чахоўскі, бізнэсовец і стваральнік музычнага дома «Класіка». — Мы працавалі ўтрох: апроч мяне, таксама дырыжор і яшчэ адзін чалавек, які купіў для нас партытуру ў Польшчы. Віктар Скарабагатаў таксама дапамог. Опера *Verbum Nobile* мы абралі па некалькіх прычынах. Па-першае, у Беларусі яе ніколі не ставілі. Па-другое, мы не можам дазволіць сабе вялікую пастаноўку, таму не маглі зрабіць «Страшны двор» альбо «Гальку». *Verbum Nobile* камерная і, што вельмі важна, яна ў адным акце, а яшчэ гэта камічная опера, што ўвогуле бывае рэдка. Яе можна было паставіць сіламі тэатра «Галерэя», з якім мы актыўна супрацоўнічаем».

«Наша Ніва»: Манюшка ў Беларусі амаль забыты, часам яго лічаць замежным кампазітарам...

Аляксандр Чахоўскі: А апошнія дзвесце гадоў не было іншага кампазітара, які б стварыў такую колькасць настолькі выбітных твораў. Ёсць Міхал Клеафас Агінскі, ён быў дыпламатам у першую чаргу, напісаў няшмат. А Манюшка ад пачатку быў кампазітарам. У нас ёсць поп-культура, ёсць рок- і рэп-культура, а вось акадэмічнай музыкі ў нас як быццам і няма. Апроч «Свой легенды», у Оперным беларускіх твораў не ідзе...

Адна з нашых задач — зацягнуць маладых у беларускую музыку. Бывае такое: прыедзе наш вакаліст на праслухоўванне ў Еўропу. У яго пытаюцца: «Што вы можаце праспяваць?» Ён адказвае: «Я магу Расіні праспяваць». Яму кажучы: «Расіні — гэта добра, але Расіні ў Італіі добра выконваюць. Можна, вы нам што-небудзь сваё пакажаце?» І вакаліст у разгубленасці. У нас беларускую акадэмічную музыку не вывучаюць асабліва. Шкада, што не захавалася твораў Манюшкі на лібрэта Дуніна-Марцінкевіча. А там, дзе лібрэта на польскай мове, мы можам перакласці.

«НН»: Ставіць спектаклі па-беларуску — гэта для вас прынцыпова?

АЧ: Так. Мы хочам паставіць камерную оперу Гайдна «Аптэкар», і будзем рабіць яе на беларускай мове. Іншыя праекты таксама будуць па-беларуску, апроч некаторых замежных твораў, якія маюць класічныя расейскія пераклады. Але там, дзе перакладаў няма, будзе выключна беларуская мова.

«НН»: Адкуль у Вас цікавасць да акадэмічнай музыкі? Ці гэта ваш адзіны занятка?

АЧ: Не, яшчэ я займаюся бізнэсам. У мяне ёсць ІТ-праекты, але яны такія, што працуюць амаль без мяне. Я выкладаю ў Вільні ў ЕГУ, гэта таксама займае пэўны час. Але калі мы будзем казаць пра колькасць працоўных гадзін у тыдзень, то 99% часу займаюць музычныя праекты.

У свой час я скончыў музычную школу па класе віяланчэлі, цікавіўся музыкай. Мае бацькі былі прыхільнікамі джаза, але акадэмічную таксама любілі.

Пасля я заняўся бізнэсам і музыку адклаў у бок.

«НН»: І як «вярнуліся» да яе?

АЧ: Аднойчы ў Празе я трапіў на канцэрт класічнай музыкі ў базіліку Святога Георгія, і атмасфера, якая там склалася, вельмі ўразіла. Па вяртанні ў Мінск я забраў дадому інструмент, да якога не дакранаўся трынаццаць гадоў, і пачаў займацца. На адным з канцэртаў пазнаёміўся з Віктарам Скарабагатавым, што таксама паўплывала на мяне. У нейкі момант я перастаў быць наёмным дырэктарам у адной кампаніі і пачаў шукаць, да чаго ляжыць душа. Так і адбылося маё «вяртанне».

«НН»: Дзіўна чуць спалучэнне словаў «класічная музыка» і «прадзюсар»...

АЧ: Я называю сябе імпрэсарыя, але калі мы кажам пра тэатральны прадукт, то я хутчэй прадзюсар. Я заснаваў музычны дом «Класіка»: з аднаго боку гэта суполка нашых прыхільнікаў, з іншага — усе творчыя і музычныя людзі, якім цікава працаваць з намі. Часам мы працуем як івэнт-агенцтва. Напрыклад, робім кавалак спектакля ці канцэрта для карпаратыву.

«НН»: І карыстаюцца такія карпаратывы поўнтам?

АЧ: Папраўдзе, мы не надта рэкламуем усё гэта. Ёсць кола людзей, які ведаюць, што можна замовіць такія карпаратыўныя і карыстаюцца нашымі паслугамі. Тым больш праца з іншымі праектамі займае шмат часу, я не магу разравацца.

«НН»: Так, *Verbum Nobile* далёка не першы ваш праект...

АЧ: Праектаў было шмат. Напрыклад, летась у Нясвіжы праходзіў цыкл канцэртаў «Музычныя скарбы Еўропы» — былі канцэрты для турыстаў па выходных. Выконваліся творы, якія гучалі ў гэтым замку, а таксама створаныя там: Мацей Радзівіл, Агінскі... Цяпер у выходныя нашы музыкі выступаюць у замку, у капліцы ёсць фігармонія, там выконваюць духоўную музыку: Баха, Шуберта, Моцарта. А ў вялікай каміннай зале мы інсцэніруем «хатняе музыкананне», выконваецца музыка барока. Былі ў нас праекты ў Мінскай

Аляксандр Чахоўскі

Нар. у 1981 у Мінску. Скончыў музычную школу па класе віяланчэлі. Скончыў факультэт сацыяльных навук, па спецыяльнасці «Інфармацыя і камунікацыя». У часы студэнцтва паўгода жыў і працаваў ў ЗША. У 2012 атрымаў ступень MBA ў Еўрапейскім гуманітарным універсітэце. Жанаты, мае дваіх дзяцей. Музычнымі праектамі займаецца з лютага 2012.

СЕРГЕЙ ГУДЗІЛІН

ратушы, былі камерныя канцэрты, некалькі стварылі міні-оперу паводле розных твораў Моцарта.

«НН»: Над чым працуеце цяпер?

АЧ: 30 чэрвеня ў Нясвіжы мы ставім музычны спектакль «Вандроўка Радзівіла Сіроткі ў Італію». ГМузычную частку выконваюць салісты ансамбля «Кантабіле», а акторскую — вядомы актёр і рэжысёр Юры Жыгамонт. Гэта будзе спалучэн-

не канцэрта, спектакля, лекцыі і экскурсіі.

«НН»: Ці цяжка рабіць камерную акадэмічную музыку?

АЧ: Калі ў нас дзейнічае дзесяць чалавек, усё можна зрабіць на ўзроўні — гэтыя спектаклі нават могуць самаакупляцца. І людзі нам дапамагаюць — даюць грошы на рэквізіт. А цяжка ў прынцыпе ўсім, гэта ж не прычына, каб нічога не рабіць.

Юрась Ускоў

Станіслаў Манюшка (1819—1872)

польскі і беларускі кампазітар, дырыжор. Стваральнік нацыянальнай класічнай оперы. Аўтар опер, вадэвіляў і больш як 300 песень. Вучыўся з беларускага шляхецкага роду. Вучыўся ў Мінску, быў арганістам у Вільні, дырыжорам варшаўскай оперы. Першыя музычныя камедыі пачаў пісаць яшчэ ў Беларусі. Творы «Канторскія службоўцы», «Латарэя», «Рэкруцкі набор», «Ідылія» (два апошнія — лібрэта Дуніна-Марцінкевіча) ставіліся ў Мінску і Гродне. Прэм'ера яго камічнай оперы «Ідылія» ў Мінску (1852), дзякуючы выкарыстанню беларускай мовы, мела вялікае значэнне ў гісторыі беларускай музычнай культуры. Са стальных ягоных операў найбольш папулярныя «Галька» і «Страшны двор».

Verbum Nobile («Слова гонару»)

ставіцца ў Беларусі ўпершыню. Гэты твор Манюшкі лічыцца першай музычнай камедыяй на нашых землях і доўжыцца ля гадзіны. Прэм'ера оперы адбылася ў Варшаве ў 1861. Яе ставілі ў Польшчы, Расіі, некаторых еўрапейскіх краінах, аднак да беларускага глядача яна ўпершыню трапіла сёлета. Сюжэт — гісторыя каханья шляхціца Станіслава і дачкі памешчыка Лагоды Зосі, якую бацька хоча аддаць за другога. Пастаноўка здзейсненая ў «некласічнай манеры» — аркестр камерны, дэкарацыі няма. Аднак у такім выглядзе опера робіцца прасцейшай для разумення.

СЕРГЕЙ ГУДЗІЛІН

Наступны паказ оперы *Verbum Nobile* пройдзе 20 чэрвеня ў гродзенскім Тэатры лялек.

Юрась Бушлякоў пайшоў у 40 гадоў

Памёр адзін з найлепшых знаўцаў беларускай мовы.

Юрась Бушлякова не стала 4 чэрвеня. 29 мая яму споўнілася толькі 40 гадоў. Але хварэў і ведаў, што выратаванне не будзе: рак скуры. Таму паміраць вярнуўся ў родны Мінск з Прагі, дзе працаваў на беларускай службе радыё «Свабода».

Слухачы ведаюць яго голас яшчэ і па працы на радыё «101,2». Але не ўсе ў курсе, што выдатны знаўца беларускай мовы вырашыў стаць філалагам толькі ў апошні момант.

«У яго быў курс, каб паступаць у фізкультурны інстытут. І тое, што ён трапіў на філфак, пэўная выпадковасць. Ягоны бацька быў майстрам спорту на вольнай барацьбе. А Юрась у канцы 1980-х цягаў жалеза — быў абсалютна паглынуты гэтым. Як нядаўна прызналася яго мама, для яе таксама быў неспадзяванкай выбар, які сын зрабіў у апошняй чвэрці свайго школьнага навучання», — расказвае сябра Бушлякова Валер Булгакаў. Яны разам вучыліся на філфаку БДУ.

«Мы пазнаемліліся 5 верасня 1990, калі нас сабралі, загрузілі ў аўтобусы і вывезлі ў сяло Сінія Горы Смалявіцкага раёна. Мы там адбывалі так званую сельскагаспадарчую практыку: дапа-

магалі радзіме збіраць ураджай. Юрась, відаць, быў адзіным сярод ста студэнтаў, хто гаварыў па-беларуску. І вызначаўся ўвогуле сваёй бескампраміснай пазіцыяй».

У школе Бушлякоў быў вызвалены ад вывучэння беларускай мовы. Але гэта не зашкодзіла ў старэйшых класах свядома зрабіць выбар. «Слава беларускамоўнага дзеяча замацавалася за ім яшчэ ў школе, — кажа Булгакаў, які знаёмы з Юрасевымі аднакласнікамі. — Юрась паходзіць з сям'і, дзе беларускія традыцыі не чужыя. Яго дзед, Пётр Старавярны — беларускі пісьменнік, супрацоўнік «Настаўніцкай газеты». Да дзеда прыходзілі сябры, якія паміж сабой гаварылі па-беларуску. Гэта была мінская

савецкая інтэлігенцыя, якая захоўвала пэўную моўную ідэнтычнасць».

А калі Юрась перайшоў на беларускую, то гэта было адразу і назаўсёды. У краме, у транспарце, на вуліцы...

«Ён не баяўся сутыкнення з жорсткай рэальнасцю. У першай палове 1990-х мы былі радыкальна настроеныя. І здараліся трагікамічныя, кур'ёзныя сітуацыі, калі мы наезджвалі на вядомых персанажаў беларускай культуры з патрабаваннем, каб яны ўжывалі ў сваім маўленні беларускую мову. Помню, як у 1993 паехалі на экскурсію ў Полацк. І ў холе гасцініцы «Дзвіна» Юрась пачуў, што спявак Анатоль Ярмоленка па тэлефоне гаворыць па-руску. І Юрасёва рэакцыя была даволі агрэсіўнай: ён пачаў выходзіць

сп. Ярмоленку, рабіць яму недвухсэнсоўныя заўвагі. Часамі даводзіў да здранцвення прадавачак у крамах, просячы «букатку» — булчак. Тады нам здавалася, што беларуская мова жыла і жыве ў нетрах народа, а расійскамоўнасць — гэта нейкі налёт, за якім, калі яго сашкрэбі, адкрыецца ў кожным чалавеку сапраўдная беларускасць».

У 1995 Юрась атрымаў дыплом ВНУ. Гэта быў першы і апошні ў гісторыі БДУ дыплом з адзнакай, на якім была Пагоня. Да таго быў яшчэ савецкія бланкі, а пасля — з новым гербам.

Бушлякоў працаваў у розных накірунках. Яшчэ ў 1993 дэбютаваў на старонках «Нашай Нівы» з перакладам на беларускую твораў Эдгара Алана По. Быў аўтарам некалькіх скандальных публікацый у часопісе Arche. Яму пад псеўданімам Юдаль Марголін належыць слоўнік сэксуальных паняццяў «Жанчына й сэкс: што, дзе і навошта?».

Ён з'яўляецца ініцыятарам і рэдактарам перакладу на беларускую «Гістарычнай фаналогіі беларускай мовы» Поля Векслера. Некалькі гадоў працаваў над кнігай (у суаўтарстве) «Беларускі клясычны правапіс». Збор правілаў. Сучасная нармалізацыя».

Пахавалі Юрася Бушлякова на Паўночных могілках Мінска.

Сяргей Макарэвіч

Спачванні праз nn.by

Жахлівая навіна! Юрась выкладаў культуру мовы ў Беларускай літэратуры, запамніўся як зычлівы і цярплівы выкладчык. Я ж меркаваў, што ён будзе ў наступных пакаленнях працягваць тое, што мы падхапілі некалі; гора чача бараніў яго дысертацыю перад акадэмікам Падлужным. І вось, абодвух няма... Напэўна, Бог сапраўды так любіць беларусаў, што так хутка забірае да сябе найлепшых. Вечная памяць! **Лявон Баршчэўскі**

Вечны супакой няхай дае табе Госпад, Юрась. Балюча успрымаць смерць тых, каго ведаеш. **Юры Барок**

Якая страта... Сэрца, розуму, незабыўнага голасу... **Вольга Б.**

Вечная памяць! **Ілля Сін**

Вечная памяць! **Алесь Пашкевіч, гісторык**

Спачванні родным і блізкім! Непараўнаныя страты нясем апошнім часам. **Алесь Аркуш**
Што ж за планы такія ў Бога, калі ён забірае найлепшых так рана і пакутліва. Няўжо ж беларуская нацыя не мае перад ім даравання, што забірае так рана тых, хто гэтую нацыю стварае. Вечная памяць Юрасю! Рай светлы яго душы. **Ніна Шыдлоўская**

Юрась быў не руды, а залаты. Не перадаць словамі, якая страта! Юрась, толькі добрыя думкі пра цябе, вялікі прыклад, вялікая падзяка. **Інэса Кур'ян**
Светламу Чалавеку светлая памяць! **Аўген Сідорык**

Гэты незвычайны чалавек, выкладчык з вялікай літары. Мы бачылі яго толькі адзін семестр. Але запамнілі яго на ўсё жыццё. Ён салідна спазнаўся амаль на кожную лекцыю, але мы — у гэта цяжка паверыць — з імпатам чакалі яго заняткаў. Ён паказаў нам сапраўдную беларускую мову: сакавітую, сучасную, прывабную. І мы закахаліся ў яе. Я думаю, феномен гэтага чалавека ў тым, што ён быў жывым. Ён і цяпер жывы... Да сустрэчы, Юрась! **Прыстаўка Ягор**

Юрасічак, родны... Не магу паверыць, не магу прыняць і развітацца. Колькі ведала пра хваробу, але ніяк не прымаецца такога. Божанька, прымі яго светлую, самую добрую ў беларускім свеце душу. Беражы спадарыню Элеанору, маму Юрася. **Валерыяна Кустова**

Да пабачэння. Спадзяюся, ты цяпер ідзеш праз належныя кравядзі. **Святлана Курс**

Цудоўным быў Чалавекам. Супакой яго душы. **Генадзь Вінарыскі**

Не верыцца. Гэта чалавек, якому можна было даверыць усё. Гэта чалавек, без якога, без перапрабавання, жыццё шмат для каго будзе падзелена на з ім і цяпер без. Памяць, любоў і падзяка. **Вольга Караткевіч**

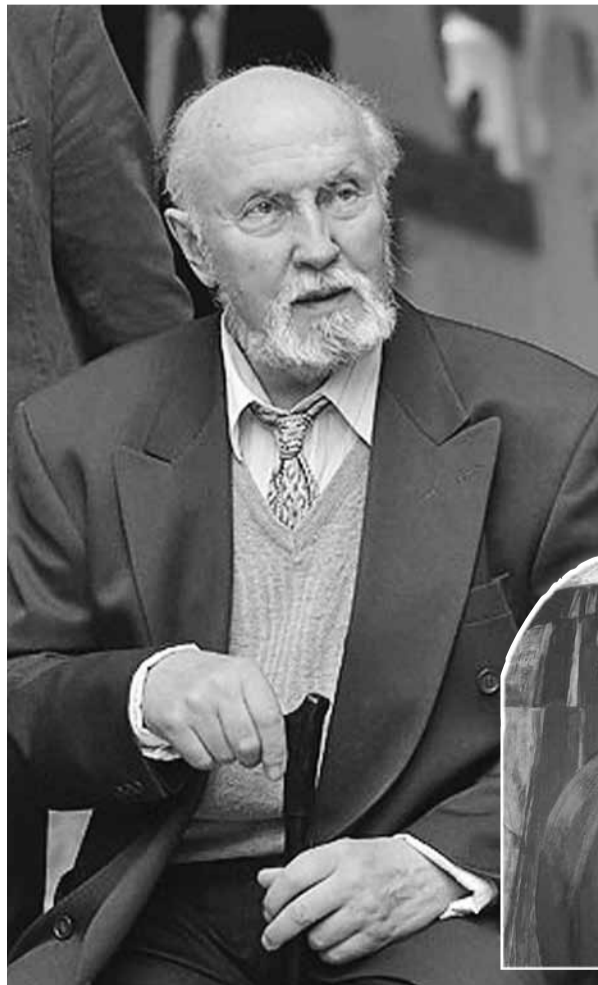
Не хочацца верыць, што гэтак заўчасна адыходзіць найлепшы! **Уладзімір Сіўчыкаў**

Смутак і скруха... Яшчэ раз дзякуй Вам, Юрась, за дапамогу і за ўсё тое, што Вы зрабілі! Вечная светлая Вам памяць! **Дзясніс Кароль**

Меў гонар ведаць асабіста. Найдобрэйшы і вельмі глыбокі чалавек. Застанецца ў памяці назаўсёды. **Янка Коўзель**

Адданы нацыянальнай ідэі

Раніцай 7 чэрвеня ў Мінску на 86-м годзе жыцця памёр народны мастак Беларусі **Уладзімір Стальмашонак**.

«Ён меў свой непаўторны стыль, — расказвае мастацтвазнаўца Сяргей Харэўскі. — Стальмашонак звяртаў вялікую ўвагу на нацыянальнае. Ягоны знакаміты партрэт Якуба Коласа, напісаны як абраз, я лічу адным з шэдэўраў беларускага мастацтва ХХ ст.»

Стальмашонак нарадзіўся ў Мінску. Скончыў Ленінградскую акадэмію мастацтва, гэта максімальна магчымая на той час мастацкая адукацыя, няшмат хто з беларусаў пасля сканчэння Акадэміі вярнуўся. Ад 1957 года выкладаў у Тэатральна-мастацкай акадэміі. Можна сказаць, што пакінуў пасля сябе самую сапраўдную школу — пакаленне мастакоў 60-х і 70-х шмат чаму ў яго навучылася.

«Канечне, час быў такі, што Стальмашонак даводзілася пісаць партрэты Леніна, але ён ніколі не выкрэсліваў сваю беларускасць, — працягвае Сяргей Харэўскі. — Калі некаторыя мастакі прыйшлі да беларушчыны толькі ў часы перабудовы, дык Стальмашонак ад самага пачатку быў адданы нацыянальнай ідэі. Пік ягонай творчасці прыйшоўся на 1970-я».

Ён наспрабаваў сябе ў шматлікіх жанрах, быў выдатным вітражыстам. Ягоныя вітражы можна ўбачыць у Музеі Янкі Купалы, у Доме літаратараў. Не так даўно быў знішчаны гіганцкі вітраж у будынку Нацыянальнай школы прыгажосці. Цікава было б даведацца і пра лёс вітража рэстарана «Патсдам».

Афармленне станцыі метро «Маскоўская» — гэта таксама ягоная праца.

Традыцыі мінскай нацыянальнай інтэлігенцыі Стальмашонак захаваў да канца жыцця.

Юрась Ускоў

Ягоны партрэт Якуба Коласа напісаны як абраз

«Канечне, я баюся пакутлівай смерці ад раку»

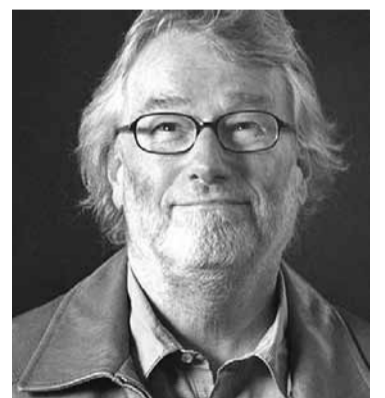
Шатландскаму пісьменніку **Іэну Бэнксу** было 59 гадоў.

«Лепш заставацца жывым. Але я не думаю, што баюся памерці. Наогул я атэіст і не веру, што мяне чакае вечнае жыццё пасля смерці. Вядома, было б цікава выявіць, што яно там ёсць. Гэта было б вельмі нечакана: «Чорт, я памыляўся!» Канечне, які ўсе мы, я баюся пакутлівай смерці, напрыклад, ад раку ці чаго-небудзь такога», — казаў Іэн Бэнкс у адным з інтэрв'ю.

Злыя жарты лёсу, але памерці пісьменніку давялося якраз ад раку. У красавіку ў Бэнкса выявілі неаперальны рак жаўцяка. Ён разумеў, што жыць засталася некалькі месяцаў, але не кідаўся ў істэрыкі. Паведамленне было агучана без лішняй шумхі.

Бэнкс бліскуча дэбютаваў у 1984 раманамыхаванні «Асіная фабрыка», які, відаць, і застанецца найлепшым ягоным творам. 16-гадовы Фрэнк жыве з бацькам адасоблена ад свету ў невялікім доме на ўзбярэжжы. Фрэнк практыкуе рэлігійныя рытуалы з ахвярапрынашэннямі (насякомыя, птушкі, дробныя жывёлы). Таксама ён стрымана і з разлікам забівае трох чалавек.

Раман Бэнкса быў успрыняты неадназначна. Яго шмат крытыкавалі за жорсткасць і аголенасць. Іншыя ж уключалі «Асіную фабрыку» ў найлепшыя творы ХХ стагоддзя. Гэтая кніга

пра злоўжыванне ўладай, якая здольная нараджаць дэманаў, што выходзіць з-пад кантролю, пра падман і самападман (канцоўка твора ашаламіла многіх). І ўсё гэта прыпраўлена чорным гумарам.

Пасля было шмат кніг, ён чаргаваў класічныя раманы з навуковым фантастыкай. Быў перакананым сацыялістам, шмат крытыкаваў сённяшняю Вялікабрытанію.

Напрыклад, у 2003 парваў свой пашпарт ды даслаў яго тагачаснаму прэм'еру Тоні Блэру, гэтак ён выказваўся супраць вайны ў Іраку. Іранізаваў з сябе, што гультай, бо працуе ў год толькі тры месяцы. Ягонай жарсцю былі гоначныя аўтамабілі ды камп'ютарныя гульні. Затое ў адзін стаў пераборлівым толькі ў канцы жыцця.

На беларускую мову раманы Бэнкса не перакладаліся.

Зміцер Панкавец

Часам Жамойцю называюць усю сучасную Літву. Што ж такое Жамойць і дзе яна была? Піша Алег Дзярновіч.

У палкіх да бессэнсоўнасці дыскусіяў на тэму «беларускім ці літоўскім было Вялікае Княства Літоўскае» палемісты часта выкарыстоўваюць фактар «Жамойці». Маўляў, гістарычная Літва была часткай беларускай тэрыторыі, а балтамоўнае насельніцтва ВКЛ звалася жамойтамі і толькі ў XIX ст., лідары летувіскага нацыянальнага руху, нашчадкі жамойтаў, здолелі атаясаміць сваю гісторыю з Літвой і рэпрэзэнтавалі гэтае ўяўленне свету. Што ж такое Жамойць насамрэч?

Ермаловіч і Урбан

Шырокай публіцы «тэму Жамойці» адкрыў Мікола Ермаловіч (1921—2000). Гэты таленавіты даследчык-самавук у сваёй кнізе «Па слядах аднаго міфа» лакалізаваў «летапісную Літву» на тэрыторыі Верхняга Панямоння, паміж Полацкай, Турава-Пінскай і Наваградскай землямі і разам з імі вызначаў «Літву» як адну з гістарычных земляў Беларусі. У XVI ст., паводле Ермаловіча, назва «Літва» пашырылася на ўсю тэрыторыю Беларусі і ўсход Літоўскай Рэспублікі. А большая частка тэрыторыі сучаснай Літвы называлася Жамойць. Сёння версія Міколы Ермаловіча не прымаецца абсолютнай большасцю гісторыкаў, але яго значнасць у абуджэнні цікавасці беларускага грамадства да гісторыі Вялікага Княства цяжка пераацаніць.

Блізкія да Ермаловічавых погляды на месца «Літвы» і «Жамойці» меў беларускі эмігранцкі гісторык Паўла Урбан (1924—2011). Урбан спрабаваў размежаваць «літвінаў» і «жму-дзінаў», паказаць, што Жамойць была адасобленая ад Літвы моўна і этнічна.

У сваёй працы «Да пытання этнічнай прыналежнасці старажытных літвіноў» Урбан на аснове ўласнай інтэрпрэтацыі імёнаў князёў імкнуўся абгрунтаваць ідэю пра славянскасць «старажытнай Літвы», а Жамойць у складзе ВКЛ лічыў «іншародным целам». Погляды Урбана былі больш радыкальнымі, чым у Ермаловіча, які прызнаваў балцкае паходжанне старажытнага племя «літва».

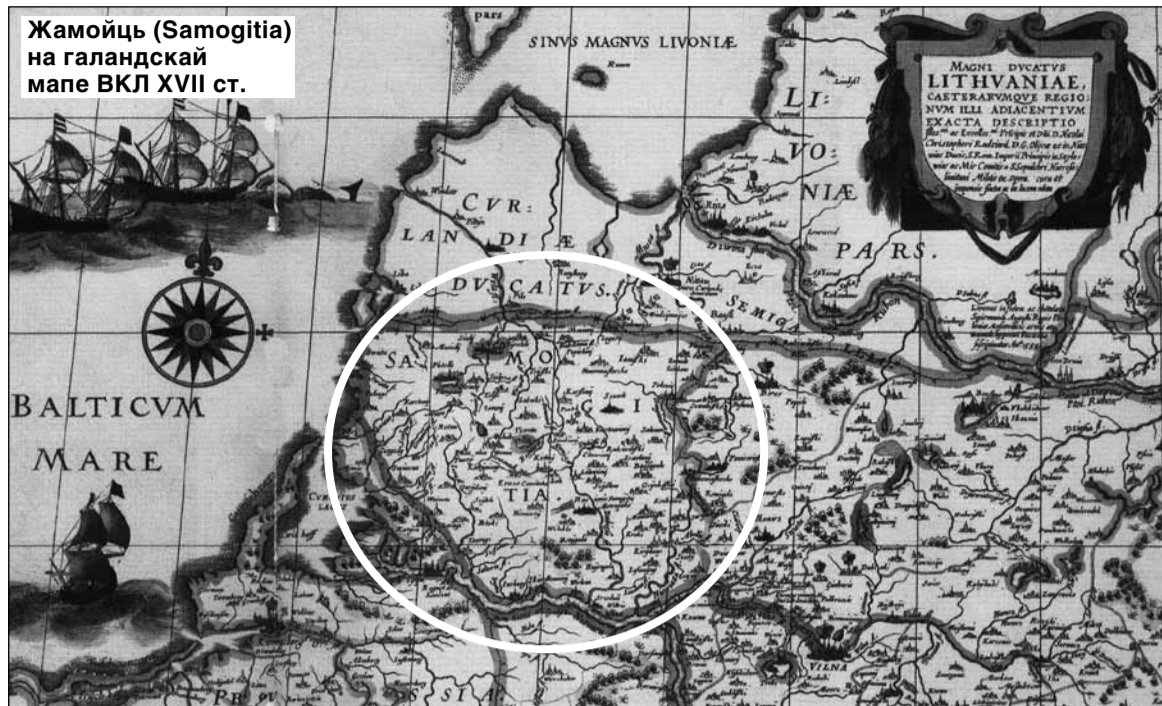
Продкі жамойтаў таксама продкі латышоў

Жамойць сапраўды мела адрозную ад Літвы старажытную этнічную гісторыю. Не заглябляючыся ў спецыфіку археалагічных культур, адзначым толькі, што продкі сённяшніх жамойтаў у сярэдзіне I тыс. н. э. не ўваходзілі ў арэал так званай Культуры ўсходнелітоўскіх курганоў, якую даследчыкі атаясамляюць з пачаткамі Літвы. Жамойці ўтвараліся на базе Культуры грунтовых могілнікаў, пахавальны інвентар якіх уключаў конскія галовы і капыты. Гісторыя жамойтаў пачыналася ўсходней сённяшняй тэрыторыі этнаграфічнай Жамойці — у басейне ракі Святой (Швянтойі). Верагодна, жамойты пачалі ўтварацца на базе земгалі — усходнебалцкага племя, большая частка якога ўвайшла ў склад латышкага народа.

Прасоўваючыся далей на захад, раннія жамойты змяшаліся з куршамі — яшчэ аднымі продкамі латышоў. Спачатку гэта было заходнебалцкае племя, роднаснае прусам і яцвягам, якое пазней зблізілася з усходнімі балтамі. Куршы фігуруюць у ісландскіх сагах XII—XIII стст., яны пастаянна сутыкаліся з вікінгамі.

Здавалася б, на гэтым можна было б і спыніцца, пазначыўшы толькі гэтыя этнічныя адметнасці жамойтаў. Але сярэднявечныя пісьмовыя крыніцы даюць нам куды больш падставаў для развагаў.

Па-літоўску Жамойць (Žemaitija) азначае «ніжня». Традыцыйна маецца на ўвазе знаходжанне гэтага краю

Жамойць і Літва

ў ніжняй плыні Нёмана. У гэтым Жамойць проціпаўстаўляецца Аўкштотце — «высокай зямлі» (літ. Aukštaitija ад aukštas — высокі). Але пры чым тут тады Нёман? Сёння лінгвісты і археолагі Літоўскай Рэспублікі вызначаюць тэрыторыю ранняй Аўкштоты на пагорках паміж Вільняй і Ашмянамі — гэта і ёсць ядро Літвы. Нёман, як мы ведаем, цячэ крыху ўбакі — паўднёвей і заходней. Таму цяпер сэнс назвы Жамойць інтэрпрэтуецца як нізіны басейна ракі Нявяжы. Фактычна, называнне моўных і археалагічных фактаў надалей толькі заблытвае праблему судзіснасці гэтых паняццяў — Літвы, Жамойці, Аўкштоты... Але так будзе, калі іх успрымаць толькі як этнічныя паняцці.

Упартая Жамойць

Першую прыгадку Жамойці, а дакладней яе князёў, мы маем пад 1219 г. — Галіцка-валынскі летапіс паведамляе, што ў «лета 6723» літоўскія князі, у тым ліку жамойцкія Ердзівіл і Выкінт, заклочылі мір з галіцка-валынскімі князямі. Надалей фактар Жамойці прысутнічаў у гісторыі стварэння дзяржавы Міндоўга — будучага Вялікага Княства.

Умацоўваючы адзінаўладдзе, каля 1248 Міндоўг захапіў землі сваіх пляменнікаў Эдзівіда і Таўцівіла. У адказ яны ўзялі мяцеж, да якога далучыліся жамойцкі князь Выкінт, Даніла Галіцкі, Лівонскі ордэн і Рыжскае арцыбіскупства. Каб разбурыць гэтую небяспечную кааліцыю, Міндоўг напісаў у Рым і каля 1251 прыняў каталіцтва, а ў 1253 каранаваўся (верагодна за ўсё ў Наваградку) каралеўскай каронай, якую даслаў Папа Інакенцій IV. Гэта быў удалы ход Міндоўга, але ён патрабаваў выдаткаў — частка Жамойці была аддадзена немцам.

У 1261 Міндоўг адмовіўся ад каталіцтва і ўсталяваў у Літве сваю неабмежаваную ўладу. Гэта выклікала змову супраць яго князёў жамойцкага Траянты, полацкага Таўцівіла, галышанскага Даўмонта. Уладар Літвы быў забіты. Фактычна, Жамойць хоць і не стала часткай дзяржавы Міндоўга, але ўвесь час фігуравала ў палітыцы Літвы.

Усё наступнае стагоддзе Жамойці прайшло пад знакам крыжацкіх рэйдаў. Нямецкі ханіст Пётр з Дусбур-

га пад 1283 адзначыў у сваёй «Хроніцы Прускай зямлі»: «...браты дома Тэўтонскага пачалі вайну з тым народам, магутным і ўпартым і загартаваным у бітвах, які быў найбліжэйшы да зямлі Прускай і жыў за ракой Мемель (Нёман) у зямлі Літоўскай». Нямецкі ханіст добра адрозніваў Жамойць ад іншай зямлі — Аўкштоты і ведаў пра супярэчнасці паміж Літвой і Жамойцю, nobilis якой «уздымалі просты люд супраць караля літоўцаў».

Жамойць ляжала паміж двюма дзяржавамі, якія немцы стварылі ў Паўднёвай Балтыцы — Прусіяй і Лівоніяй. Немцы імкнуліся тэрытарыяльна звязаць гэтыя мілітарныя ўтварэнні, падпарадкаваўшы Жамойць. Рэйды крыжакоў у Беларусь на працяг XIV ст. — толькі бляклі адбитае сістэматычнага наступу, які давала адчуць жамойтам. Памежныя воласці ў другой палове XIV ст. практычна абязлюдзелі.

Уладары Літвы, калі шукалі падтрымкі Ордэна, выкарыстоўвалі фактар Жамойці — папросту гандлявалі ёй. Толькі пасля Грунвальда Ордэн зрокся Жамойці. Тады ж да Жамойці былі далучаныя спустошаныя землі куршаў — Мегавы (з Палантай) і Цюкліс. Пачалося заселенне спустэлых памежных валасцей і тэрыторыя Жамойці павялічылася амаль удвая, а жамойты асімілявалі паўднёвых куршаў і земгаліў.

Часы стараства і біскупства

Ужо ў складзе ВКЛ у 1413 пачаўся хрост жамойтаў. Гэта быў апошні хрысціянізаваны народ Еўропы. А ў 1417 была створана рыма-каталіцкая дыяцэзія (Жамойцкае біскупства) з цэнтрам у Медніках (жамойцкіх).

У межах ВКЛ Жамойць атрымала статус стараства. Гэта было найбольшае стараства ў дзяржаве. І калі звычайна ў ВКЛ стараствы ў адміністрацыйным сэнсе знаходзілася на адным ўзроўні з валасцямі ды ўваходзілі ў склад павяту, то Жамойцкае стараства паводле статусу адпавядала ваяводства. Жамойць мела шырокае аўтаномію і карысталася шырокім самакіраваннем.

У 1440, пасля абрання вялікім князем Казіміра Ягелона, у Жамой-

Межы старажытнай Літвы паводле Міколы Ермаловіча.

ці пачалося паўстанне мясцовага баярства, што было на баку іншага прэтэндэнта на вялікакіяскі стол — Міхаіла (Міхайлушкі) Жыгімонтавіча. Каб улагодзіць баярства, Жамойці далі прывілей (1441), паводле якога ёй гарантаваўся асобны статус, у тым ліку беспрэцэдэнтнае права мясцоваму баярству самім абіраць старасту, які сваім статусам быў роўны ваяводу, а таксама мясцовых службоўцаў — шівуноў. Яшчэ адна назва, якая замацавалася за рэгіёнам, — Княства Жамойцкае.

Мова і межы: трансфармацыя сэнсаў

Але на працягу XIV—XIX стст. адбывалася трансфармацыя сэнсу назвы «Жамойць» і звязаных з ім іншых азначэнняў. Рэч у тым, што «гістарычная» Жамойць — тэрыторыя Жамойцкага княства (зямлі) ці «стараства» — была больша за ўласна этнаграфічную Жамойць, уключаючы таксама былою яцвяжскую Судовію і частку Заходняй Аўкштоты. Але існавала яшчэ адно важнае адміністрацыйна-тэрытарыяльнае ўтварэнне, якое мела ў сваёй назве Жамойць — гэта Жамойцкае біскупства. Апроч уласна Жамойцкай зямлі, яно ўключала ў свой склад таксама Упіцкі павет Тройцкага ваяводства.

Паводле літоўскага мовазнаўцы Зігмаса Зінкявічуса, яшчэ да з'яўлення літаўскага пісьменства ў ВКЛ былі распаўсюджаны два інтэрдыялекты, гэта значыць дзве гаворкі, што выкарыстоўвалі ў сваіх зносінах носьбіты розных дыялектаў. Адзін быў створаны на базе літоўскіх гаворак вакол сталічнай Вільні і паўстаў з мясцовага ўсходнеаўкштайтцкага дыялекту. Другі належаў Жамойцкаму княству

Сярэднелітоўскай раўніны. Ён зваўся «жамойцкай мовай» і моцна адрозніваўся ад віленскага інтэрдыялекту, які называўся «літоўскай мовай» (не блытаць з сучаснай літаратурнай літоўскай мовай!). На аснове гэтых двух асноўных інтэрдыялектаў пазней у ВКЛ сфармаваліся два варыянты літоўскай пісьмовай мовы: усходні або віленскі (назваўся «літоўскай мовай» і часцей выкарыстоўваўся ў балтамоўным рэгіёне Віленскага біскупства) і «сярэдні» дыялект Кейданскага краю (зваўся «жамойцкай мовай») ды выкарыстоўваўся ў Жамойцкім біскупстве). У той жа час у Прускім герцагстве літоўцы на чале з першадрукаром Мажвідасам стварылі сваю пісьмовую мову, у аснове якой ляжаў мясцовы заходнежамойцкі дыялект.

Такім чынам, «жамойцкай мовай» у часы ВКЛ называлі заходні варыянт аўкштайтцкай мовы, які не мае адносін да сучасных жамойцкіх гаворак. На гэтай «жамойцкай мове» пісалі многія важныя для літоўскай культуры дзеячы, напрыклад, Мікалоюс Даўкша (1527—1613). З Зінкявічус мяркуе, што пісьмовы ўсходнеаўкштайтцкі дыялект знік на пачатку XVIII ст. Сфера пісьмовага ўжывання інтэрдыялекту была абмежаванай, фактычна ім пісалі асобныя нататкі рэлігійнага зместу. Але вусная віленская гаворка ўсходнеаўкштайтцкага дыялекту часткова захавалася, у тым ліку і на тэрыторыі сучаснай Беларусі (Гервяцкі край). Падобна, што гэта і ёсць моўны рэлікт той старажытнай («летапіснай») Літвы.

Сучасная ж літоўская літаратурная мова была створана выхадцамі з Сувалцкай губерні (сучасны Вілкавіцкі раён) на мяжы XIX—XX стст. і яна з'яўляецца наўпростым спадкаемцам «жамойцкай мовы» Жамойцкага біскупства.

Жамойць гістарычная і этнічная

Такім чынам, з часоў Позняга Сярэднявечча мы маем дзве Жамойці. Найперш, гэта гістарычны рэгіён, які супрацьстаяў нямецкай экспансіі, але і не жадаў падпарадкавацца цэнтралізатарскім тэндэнцыям у Літве XIII—XIV стст. Найдаўжэй гэты край заставаўся паганскім. Урэшце ён атрымаў беспрэцэдэнтную ступень аўтаноміі. Прыназоўнік «жамойцкі» ў XV—XVIII стст. належаў да адміністрацыйных утварэнняў — свецкага і царкоўнага. Жамойцкай таксама пазначалі заходнеаўкштайтскую мову, пашыраную ў Жамойцкім біскупстве. Толькі з канца XVIII ст. азначэнне «Жамойць» стала набываць этнічны змест, пазначаючы этнічна адметнае і моўна самабытнае насельніцтва, што насляляла заходнюю частку гістарычнай Жамойці. Бо спачатку этнічны змест знаходзіўся на маргіназе разумення Жамойці. Атаясамленне гэтых двух паняццяў — Жамойці гістарычнай і Жамойці этнічнай — можа прывесці да блытаніны пры працы з гістарычнымі крыніцамі.

Жамойць XIII—XIV стст. — гэта паганскі край, у якім не было гарадоў. Аўтаномная ж Жамойць XV—XVI стст. была складовай часткай ВКЛ. А Жамойцкае біскупства ўключала ў сябе нават частку гістарычнай Літвы. Калі ж у XVII—XVIII стст. пісалі пра Жамойць, то найперш мелі на ўвазе супольнасць польскамоўнай шляхты.

Як не выпадае атаясамляць у Сярэднявеччы гістарычную Жамойць і Літву, так і памылковым будзе іх супрацьстаўляць, свярджаць, што яны зусім не мелі агульнага ліку.

Нацыятворчыя працэсы XIX ст. — зусім іншы сюжэт: апеляцыя да гісторыі там сапраўды была, але новыя народы будаваліся паводле моўных прыкмет. Як Літва мела некалькі абліччаў (прынамсі — гістарычнае і этнічнае), так і Жамойцаў стала дзве.

ІМПРЭЗЫ

Сонцаварот

21 чэрвеня а 17-й у Беларускам дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту адбудзецца фальклорны фест «Сонцаварот». Вас чакаюць майстар-класы па народных рамёствах, завяанне вяночкаў, выступленне фальклорных калектываў «Ветах», «Страла», «Рада», «Этнасуполка», школа традыцыйнага мастацтва «GUDA», майстар-класы па народных танцах і шмат іншага.

Усмешка жалобнай каралевы

13 чэрвеня а 19-й у кнігарні «логвінаў» (пр. Незалежнасці 37а) адбудзецца прэзентацыя кнігі «Усмешка жалобнай каралевы, альбо Таямніца магнітнага замка», раман-фантазі паводле беларускай міфалогіі. Аўтар — пісьменнік-фантаст Серж Мінскевіч. У імпрэзе возьмуць удзел Аксана Спрынчан, Арцём Кавалеўскі, Ірына Клімковіч, Андрэй Хадановіч.

Сцімпанк-трамвай

16 чэрвеня а 18-й з трамвайнага кальца на вул. Кастрычніцкай (непадалёку ад метро «Першамайская») адправіцца сцімпанк-трамвай. Сцімпанк выяўляе ва-рыянт развіцця чалавецтва па шляху паравых машын. Падчас вандрожкі адбудзецца сцімпанк-дэфіле і міні майстар-клас, у трамваі будуць граць музыканты, а таксама вас чакаюць незабыўныя прыгоды і рас-паведы ўнікальнага экскурсавода.

Купальскае кола

29 чэрвеня а 19-й у Re:Public (Прытыцкага, 62) — 5-ы радап-folk metal фестываль «Купальскае кола», прысвечаны старажытнаму народнаму святу Купаллю, прымеркаванаму да дня летняга сонцастаяння, калі дасягаюць найвышэйшага росквіту жы-ватворчыя сілы зямлі.

Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў

3 21 па 23 чэрвеня ў Нясвіжы адбудзецца штогадовы творчы праект «Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў». 21 чэрвеня а 16-й у тэатральнай зале замка Радзівілаў — канцэрт салістаў оперы «Летнім вечарам...» У 21.30 ва ўнутраным дворыку замка — «Лебядзінае возера». 22 чэрвеня а 16-й у касцёле Божага Цела — канцэрт з твораў беларускіх кампазітараў XIX стагоддзя. У 21.30 ва ўнутраным дворыку замка — «Сівая легенда». 23 чэрвеня а 15-й у тэатральнай зале замка Радзівілаў — «Рыта, альбо Пірацкі трохкутнік». А 20-й ва ўнутраным дворыку замка — Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра.

14 чэрвеня а 20-й у «Салтайме» — канцэрт гурту «Нейрадзюбель».

+375 29 363 76

Рок за Баброў

15 чэрвеня на аэрадроме «Барава» пад Мінскам а 14-й пачнецца 8-ы штогадовы музычны фестываль «Рок за Баброў». Хэдлайнерамі фестывалю стануць фінскі гурт Sunrise Avenue, а таксама піцёрскі рок-гурт Animal ДжаZ. Будуць і беларускія гурты — «Без білета» і НАКА. Уваход вольны.

Мамант

15—16 чэрвеня ў Мінску пройдзе трынаццаты фестываль сучаснага мастацтва і авангарднай моды «Мамант». 15 чэрвеня а 14-й у Музычным тэатры — конкурсны паказ авангарднай моды, у 19.30 — конкурс фэйс-арта (першая частка). Праграму завершыць а 20-й Гала-паказ калекцыяў. У гэты ж дзень у клубе «Міленіум» (пр. Пераможцаў, 7) у 19.30 пачнецца конкурс бодзі-арта, а 24-й — другая частка конкурсу фэйс-арта. 16 чэрвеня а 15-й перад будынкам Гістарычнага музея — карнавал і канцэрт.

Пікнік.by

29 чэрвеня на хутары Шаблі пад Валожынамі а 14-й пачнецца фестываль пад адкрытым небам Пікнік.by. Сярод выступоўцаў — Akute, «Серебряная Свадьба», «Разбітае Сэрца Пацана», Паліна Рэспубліка ды іншыя. У праграме бадмінтон, фрысбі, настольныя гульні, бодзі-арт ды іншыя забаўкі.

Першы Сырны Фестываль пад Мінскам

15 чэрвеня з 11.00 да 20.10

на тэрыторыі Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту. Падчас фестывалю наведнікі змогуць не толькі паўдзельнічаць у дэгустацыі сыроў, але і паспрабаваць свае сілы ў заваяванні Сырнага Алімпійскага медаля...

Сайт фестывалю:
fest.imagebelarus.by

Летняя акцыя "Кнігазбору": Далучайся!

АТРЫМАЙ ПРЫЕМНЫ ПАДАРУНАК! ПРЫ ПАКУПЦЫ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ КНІГІ

ЗА АДНУ КНІГКУ — НАБОР МАСТАЦКОХ ПАШТОВАК
ЗА ДВЕ КНІГКІ — ЛІТОВА МІЗЯЧНЫ ДЫСК
ЗА ТРЫ КНІГКІ — ПАШТОВЫ І ДЫСК

лінагравюра, афорт) і ствараў станкавыя гравюры, а таксама шматлікія ілюстрацыі да літаратурных твораў.

Basis: пачатак

14 чэрвеня а 17-й у мастацкай галерэі Цэнтра народнай творчасці (Гікалы, 4, памяшканне бібліятэкі імя А.С. Пушкіна) адкрываецца выстава твораў Паўлы Кароткай «Basis: Пачатак». У экспазіцыі будуць прадстаўлены жывапісныя палотны, графіка, творы дэкаратыўна-ужытковага мастацтва. Як піша сама мастачка, асноўны накірунак яе творчасці — свет фантазій, перажыванняў і пачуццяў. На адкрыцці выставы будзе граць гурт Shaman Jungle, гучаць акустычная гітара. Доўжыцца выстава будзе да сярэдзіны ліпеня.

ТЭАТР

13 чэрвеня

Юнага глядача — «Вясёлы Роджар»
Оперы і балета — «Севільскі цырульнік»
Купалаўскі — «ГендэльБах»
Беларускай драматургіі — «Адэль»

14 чэрвеня

Юнага глядача — «Царэўна Жабка»
Беларускай драматургіі — «Бегчы з Эльсінора, альбо Гамлет на выварат»
Купалаўскі — «Вячэра з прыдуркам»

15 чэрвеня

Лялек — «Чырвоны Каптурок»

16 чэрвеня

Лялек — «Марозка»
Купалаўскі — «Офіс»
Оперы і балета — «Зала чакання»

17 чэрвеня

Купалаўскі — «Самотны Захад»
Оперы і балета — «Анюта»

18 чэрвеня

Юнага глядача — «Тры парсючкі»
Купалаўскі — «Паўлінка»

19 чэрвеня

Юнага глядача — «Пан міністар»
Беларускай драматургіі — «Нью! Хэппі, валентайн!»

20 чэрвеня

Оперы і балета — «Князь Ігар»
Беларускай драматургіі — «Раскіданае гняздо»
Юнага глядача — «Аднакласнікі»
Купалаўскі — «Вячэра з прыдуркам»

21 чэрвеня

Беларускай драматургіі — «Адамавы жарты»

КІНО

На мяжы неверагоднага

Эпік (Епік) 2013
Жанр: Мультифільм, камедыя
Рэжысёр: Крыс Уэдж
ЗША, 102 хв.

Складана падлічыць колькасць фільмаў і мультикаў, у якіх дабро любымі спосабамі імкнецца спыніць зло, якое ў сваю чаргу не здаецца і спрабуе любымі спосабамі ажыццявіць свае пла-

Оперы і балета — Вечар рамансаў
Купалаўскі — «Арабская ноч»

22 чэрвеня

Лялек — «Прыгоды Пін-Піна»

23 чэрвеня

Лялек — «Жахлівы спадар Ау»
Купалаўскі — «Паўлінка»

ны. «Эпік» — чарговы з іх. Гэта па-сапраўднаму прыгожы, яркі і маляўнічы мультифільм ад стваральніка ўжо класічнага «Ледавіковага перыяду». Галоўным складнікам «Эпіка» з'яўляецца яго візуалізацыя. Тут літаральна ўсё выглядае сапраўды эпічным. Чаго толькі варты лес і яго насельнікі! Праз прыгожую карцінку сюжэт месцамі адыходзіць на другі план. Але гісторыя, хоць і даволі прадказальна, працягваецца.

Kinopoisk.ru

Памежнікі змагаюцца з чаўнакамі, а церпяць турысты

Усё больш машын адпраўляюць на надгляд на «чырвоны» калідор.

Ад 4 чэрвеня беларусы, якія выязджаюць з краіны ці вяртаюцца ў яе на аўто, вымушаныя стаяць на мяжы яшчэ даўжэй. Памежнікі і мытнікі пачалі працаваць па новай інструкцыі. Згодна з ёй, «падаронныя» аўто перастаўляюць з хуткага «зялёнага» калідора на «чырвоны», дзе мытнікі ўважліва і павольна надглядаюць машыну. Як высветлілася, сама пастанова з'явілася яшчэ ў 2011, аднак кіравацца ёй памежнікі вырашылі толькі цяпер.

Крытэрыі «падароннасці» аўто такія шырокія, што пад іх трапляе ледзь не кожная машына, якая раней магла даволі хутка праехаць мяжу. У прыватных гутарках работнікі кажучь, што такім чынам ідзе змаганне з «бензавозамі» і чаўнакамі.

Але барацьба ідзе не надта плёная, бо спрактыкаваныя жыхары прымежных раёнаў лёгка абыходзяць абмежаванні. Напрыклад, каб праехаць участварых без надгляду, дастаткова аднаго пасажыра адправіць пешшу і зноў падабраць яго пасля мяжы. Так ці інакш, але чэргі на выезд з Беларусі і вяртанне дадому значна павялічыліся.

ЯМ

Крытэрыі, па якіх аўто могуць пераставіць у «чырвоны» калідор

- 1) Машына выязджала за мяжу на працягу апошніх 8 дзён.
- 2) У машыне чацвёрта і больш чалавек.
- 3) У салоне ці багажніку ёсць сумкі, чамаданы, пакеты, каробкі, мяшкі, у якіх могуць знаходзіцца тавары.
- 4) Аўто мае 8 і больш пасадных месцаў.
- 5) Аўто зарэгістраванае на тэрыторыі іншай дзяржавы.

Раней аўтамабілісты наракалі на марудную працу палякаў ці літоўцаў. Цяпер прэтэнзіі з'явіліся і да «сваіх» памежнікаў.

Транспарт

Плацкартныя білеты ў Крым раскупляюць за пяць хвілін

Але можна ехаць і на машыне — дарогі адрамантаваныя.

Штолета цягнік №100 «Мінск—Сімферопаль» становіцца для тысяч беларусаў самым зручным шляхам на мора. Ранкам выязджаеш з Мінска, днём перасякаеш мяжу і на наступную раніцу ўжо выходзіш на сімферопальскім вакзале. Білет у купэ каштуе 935 тысяч рублёў, у плацкарце — 590 тысяч, і менавіта за гэтыя квіткі штодня ідзе сапраўдны бой паміж пасажырамі.

Беларуская чыгунка дазваляе набываць білеты за 45 дзён да адпраўлення, пачынаючы з 8-й раніцы. Гэта значыцца, што ўжо цяпер можна аплачваць пада-

рожка, запланаванае на апошнія дні ліпеня. Але хоць у «сімферопальскіх» цягніках па 15 вагонаў, а то і больш, танных білетаў усім ахвотным не хапае.

Квіткі можна набываць у кассах альбо праз інтэрнэт, і ўжо ў 8:05—8:10 у продажы не застаецца ніводнага месца на ніжнія паліцы ў плацкарце! За гэты час раскопываецца амаль дзве сотні білетаў. Каб быць у чарзе першым, пасажыры стаяць ад шостаў раніцы.

У інфацэнтры Беларускай чыгункі такую сітуацыю тлумачаць выключна высокім попытам на адпачынак у Крым. Аднак калі ніжнія месцы прападаюць імгненна — як карова языком злізала, — то верхнія застаюцца.

Людзі, якія раней працавалі ў

сістэме продажаў білетаў, мяркуюць, што знікненне білетаў можа быць звязанае з турыстычнымі фірмамі. Тэа выкупляюць квіткі для сваіх кліентаў, прычым адразу групай. Паводле інструкцыі, у такім выпадку касіры мусяць прабіваць і ніжнія, і верхнія месцы, аднак гэта адбываецца не заўсёды.

Зрэшты, калі выкупіць месца да Сімферополя вы не паспелі, не расстройвайцеся. Па-першае, некаторыя білеты яшчэ трапяць у продаж у наступныя дні, таму час ад часу правярайце сайт

чыгункі. Па-другое, да Крыма можна дабрацца з перасадкай у Кіеве. Атрымаецца танней, чым на прамым цягніку.

Дарога вярнулася

Яшчэ адзін папулярны шлях у Крым — на сваім аўто. Дарога складае каля 1400 км у кожны бок, але, калі ехаць вялікай кампаніяй, атрымліваецца танней, чым на чыгунцы. Ды і падчас адпачынку можна будзе ашчадзіць на грамадскім і экскурсійным транспарце.

Ёсць варыянт і для багатых турыстаў.

Двойчы на тыдзень з Мінска ў Сімферопаль лятае самалёт.

Білет у два бакі каштуе каля \$345

ЯМ

Прыгажосць

Складзены партрэт самай сэксуальнай жанчыны

Часткі твару ўзялі ад розных зорак.

Сацыёлагі вырашылі скласці партрэт ідэальна прыгожых людзей па дадзеным апытанні 1000 мужчын і 1000 жанчын. Кожны з удзельнікаў павінен быў назваць частку твару зоркі,

якую ён лічыць самай сэксуальнай. Апытанне, праведзенае на замову брытанскай сеткі супермаркетаў Morrisons, дазволіла высветліць, што мужчынам больш за ўсё падабаецца плоскі жывот спартоўкі Джэніфер Эніс, які павінен спалучацца з пышной фігурай Беёнсэ і шыкоўнымі валасамі

Кэтрын Джэнікінс. Самым сэксуальным апынуўся прамы строгі нос Саманты Кэмеран, жонкі дзейснага прэм'ер-міністра Вялікабрытаніі. Праўда, складзеная з гэтых частак цела фатаграфія «самай сэксуальнай жанчыны» выглядае чамусьці крыху страшнавата.

Medikforum.ru

Здароўе

Для хворых на цукроўку вынайшлі нанопрэпарат

Ён капіюе дзейнасць падстраўнікавай залозы.

Цукроўка 1 тыпу «прывязвае» хворых да штодзённых ін'екцыяў інсуліну. Хворыя вымушаны карыстацца глюкометрамі, увесь час насіць з сабой запас інсуліну і рабіць сабе ўколы.

Аднак даследчыкі з універсітэта штата Паўночная Караліна і універсітэта ў Чэпэл-Хіл сцвярджаюць, што вырашылі гэту праблему. Навукоўцы пакуль не знайшлі спосабу аднавіць нармальную работу падстраўнікавай залозы, але распрацавалі прынцыпова новы спосаб дастаўкі інсуліну ў арганізм.

Група даследчыкаў стварыла прэпарат, які будзе аўтаматычна кантраляваць вызваленне інсуліну ў кроў. Ён складаецца з часціцаў, памерам не большых за адзін нанаметр. Кожная

часціца мае інсулінавае ядро і абалонку з поліцукрыду дэктрану. Да кожнай часціцы таксама «прымацаваны» фермент пад назвай глюкозааксідаза.

Калі ўзровень глюкозы ў крыві дасягае пэўнага ўзроўню, глюкозааксідаза ператварае яе ў глюконовую кіслату. Кіслата распускае абалонку часціцы, і інсулін вызваляецца ў кроў, што паніжае ўзровень цукру ў крыві і спыняе далейшую рэакцыю.

Кажучы простымі словамі, распрацаваныя наналекі імітуюць працу падстраўнікавай залозы і не патрабуюць ніякіх дзеянняў з боку хворага.

Адна ін'екцыя новага прэпарату падтрымлівае нармальны ўзровень цукру ў крыві ў інсуліназалежнай мышы цягам 10 дзён. Даследчыкі лічаць, што наступным крокам стане выпрабаванне прэпарата на людзях.

Кірыла Хілько

Прыватныя абвесткі

КУПЛЮ

Куплю муфельную печку для абпальвання керамікі. dzarnasek@gmail.com . Т.: (044) 713-04-39.

ПАДАРОЖЖА

Запрашаем у сяброўскае падарожжа на Грунвальдскі фэст з заездамі ў гарады Мальбарк і Гданьск 12—15 ліпеня 2013 года. Т.: (029) 622-57-20.

Прыватныя абвесткі ў «НН» (не больш за 15 словаў) можна падаць бясплатна. Дасылайце поштай (а/с 537, 220050, Мінск) ці праз e-mail (nn@nn.by) або размяшчайце на форуме сайта www.nn.by. Дык скарыстайцеся!

Штогадовая выстава «Белагра» прайшла ў футбольным манежы на праспекце Пераможцаў. Не абышлося без агітацыі за шчаслівае савецкае мінулае і традыцыйных саламяных баб.

Закаханыя туркі, апранутыя па апошняй пратэстнай модзе. На вуліцу турэцкіх гарадоў выходзіць левая моладзь, якая карыстаецца выгодамі дэмакратыі. Гэта зусім не змаганне за свабоду, а вялікі пшык.

Фэст вулічнага экстрэмальнага спорту прайшоў на пляцоўцы перад «Мінск-Арэнай». Упершыню ў Беларусі ў адным месцы сабраліся найлепшыя прадстаўнікі розных экстрэмальных відаў спорту — паркура, ролернага спорту, стрытбола, BMX і іншых.

Пад Мінскам адгрымеў баль Соф'і Гальшанскай. Імпрэза адбылася 7 чэрвеня ў Музеі народнай архітэктуры і побыту.

Анекдоты і жарты

***
 Пуцін разводзіцца з жонкай. Лепей бы Крэмль развёўся з Беларуссю.
 ***
 Цяпер з Людмілай Пуцінай абавязаны ажаніцца Мядзведзеў.
 ***
 Ва Уладзіміра і Людмілы Пуціных пытаюцца:
 — Як вы будзеце дзяліць сумесна нажытую маёмасць?
 — Па Урале.
 ***
 Пры запаволеным праглядзе відэа краштэста «Лады Каліны» відаць, як манекен плача і спрабуе камусьці патэлефанаваць.
 ***
 Хітры ваенкам назваў сваіх сыноў Ірынай, Аленай і Вольгай.
 ***
 У афрыканскіх школах дзеці, якія ідуць намачыць анучу, адсутнічаюць тыднямі.
 ***
 Колькі ўжо гадоў прайшло, а я ўсё чакаю. Калі? Ну калі спатрэбяцца ў жыцці косінусы і сінусы?!
 ***
 У вёсцы з-за сланечніка пабіліся верабей і гопнік.
 ***
 У доктара Айбаліта быў брат — паталаганатам Айпамёр.
 ***

Давай пагуляем у піратаў. Давай, заходзь на торэнт!

«НН» сто гадоў з вамі

Дагэтуль цыркулярамі было забаронена «Нашу Ніву» выпісваць і чытаць усім вучыцелям Віленскага Вучэбнага Округа, усім бацюшкам, усім паштовым чынам, усім ваенным чынам, усім паліцэйскім чынам, усім валасным чынам, а цяпер забаранілі «раз і назаўсёды» чытаць «Нашу Ніву» яшчэ і вучням Варанецкай сельскагаспадарчай школы. Страшны звер гэта «Наша Ніва»!

«НН». №23. 1913.

Дома і назусім. Народны пісьменнік Беларусі не абвяшчаў пра сваё вяртанне. Але вестка, што Быкаў у Мінску, разляцелася шырока і ў момант, як толькі дзядзьку Васіля пачалі сустракаць на вуліцах сталіцы, на аляях Бараўлянаў, дзе яго кансульгуе адзін з найлепшых прафесараў. Быкаў — дома і, здаецца, назусім. Значыць, усё яшчэ вернецца на свае колы.

«НН». №22. 2003.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
 галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
 З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
 Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
 У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).
 сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
 шэф-рэдактар Андрэй Дынько
 намеснікі галоўнага рэдактара Ягор Марціновіч
 Зміцер Панкавец
 галоўны рэдактар Андрэй Генадзевіч Скурко
 заснавальнік Прыватнае прадпрыемства
 «Суродзічы»
 выдавец Прыватнае прадпрыемства
 «Суродзічы»
 АДРАС ДЛЯ ДОПІСАУ:
 220050, Мінск, а/с 537
 Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
 8-029-707-73-29.
 E-mail: nn@nn.by
 On-line: www.nn.by
 Падпісны індэкс:
 індывідуальны — 63125
 для прадпрыемстваў — 631252

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2, 4 друк. арк. Друкарня Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 03.04.2009. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск. Рэдакцыя не нясе адказнасці за змест рэкламных абвестак. Пасведчанне аб рэгістрацыі перыядычнага выдання №248 ад 22 чэрвеня 2009 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Мінск, вул. Асаналева, 15-128. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Мінск, код 764.

Наклад 8004. Газета выдаецца 48 разоў у год.
 Нумар падпісаны ў друк 23.00 11.06.2013.

Замова №2487. ISSN 1819-1614
 Рэдакцыйны адрас: Асаналева 15-128.
 Цана дамоўная.
 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

